

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קמה
פרשת ויקהל
שקלים תשפ"ב

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2): בדיני משלוח מנות [שלושים יום קודם החג].

'מתיקות התורה' (עמ' 3): ראה אדם אוכל מאכלות אסורות, יאמר לו 'בתיאבון! הכיצד? מה בין חשוד על השביעית לחשוד על תשעה באב? נאלץ לחלל שבת באיזו מלאכה יבחר?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5): הרב גרוסמן שראה את כמויות הענק, התחיל להיות מוטרד מן הכמות האדירה. זו היתה כמות גדולה כל כך, עד שהיה אפשר להאכיל את כל מדינת ישראל בסלרי בלבד במשך חדשים!

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7): 'שקרן נאלח!', הטיחו בו המפקדים, 'יהודון נבזה וחמקן! וכי איננו יודעים את הסיבה האמיתית לסירובך? וכי איננו יודעים כי חג היום ולכן תפסו אותך כאבים פתאומיים?', אך גם לאור הדברים הקשים נותר הרב רוט עקשן בסירובו...
'שתולים בבית ה' (עמ' 6): הבדלים בין סוגי הנשמות יש שנברא במזג דק וזך, ויש נברא בטבע ומזג רע למאד.

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10): "אני יכול לקנות כל דבר שארצה - כל בנין, כל מטוס או כל יאכטה שאחפוץ בהם", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק, כדי לקנות שבת אחת של יהודי"...

'נפלאים מעשיך' (עמ' 12): פישטו באצ'י נשם עמוק עמוק, פעם ועוד פעם, גילגל את כל עיניו אנה ואנה, גירד באצבע ידו הימנית את לחיו השמאלית, הביט פעם נוספת בשאלה שלפניו ושוב נשם עמוק עמוק בכל עוצמת השאיבה של שני נחיריו בו זמנית. כך עמד במקומו במשך דקות ארוכות והביט ניכחו בעיניים משתאות...

'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 14): בדרכם לאולם החתונה, נסע נתנאל כהרגלו בזהירות ובמהירות המותרת לפי כללי הנסיעה בכביש. באחד הכבישים פרץ לפתע נער לכביש, וכדי להמנע מלפגוע בו, פנה נתנאל לשוליים, ומחמת מהירות הנסיעה, סטה הרכב מהכביש והתנגש בחזקה בעמוד בטון סמוך...

'עובדות דרבי לוי' (עמ' 13): כשניגש בליל שבת לקדש על הכוס, היו פניו בוערות כלפיד אש, וערך הקידוש בקול הוצב בהתלהבות עצומה. בטרם התחיל לקדש, ציזה על כל העומדים מלפניו לגשת ולעמוד מאחוריו, ומצדדיו, גם לבניו ובני ביתו לא הרשה שיעמדו מלפניו, ולהביט בפני קדשו בעת הקידוש...

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): מלאכת הוצאה מלאכת קורע מצוה - הידור.

'אורות אילת השחר' (עמ' 9): גבאי שטעה וגרם הפסד לבית הכנסת השתדלות לענין רב בית כנסת לא לשוחח בבית הכנסת.

'שמחת התורה' (עמ' 18): לדעה שהבערה לחלק יצאת - מדוע לא למדו זאת ממקושש? לדעה הבערה ללאו יצאת - אם כן מדוע הסתפקו על איזו מלאכה פטורים?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 19): לפרשת שקלים: מדוע הפייטן נקט 'ושקל אשא' שמשמעו שקל שלם?

המדורים הנפלאים: 'שביבי חיים' (עמ' 17): 'מרגליות שאול' (עמ' 20) 'הארת הבטחון' (עמ' 21)

'ביאורי תפילה' (עמ' 22) 'מהודדים בפוך' (עמ' 23)

תשובות מרן שר התורה

נערך עם מראי מקומות והוספות ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס בית מתתיהו ומועדי הגר"ח באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

יושר זצ"ל בקובץ ויען שמואל ב' עמ' ק"ג ומה שציינתי בזה במועדי הגר"ח ח"ב תשו' תש"ס.

בדיני משלוח מנות

נגנב או אבד

שאלה: שלח משל"מ לחבירו והגיע לרשותו, ונגנב או נאבד מיד אם יצא.

תשובה: אם נגנב אחר שהתקבל יוצא.

וביפה ללב ס' תרצ"ה תלה זה בתרי טעמי, ובשו"ת משאת משה ח"ב או"ח ס"ד פשיט"ל שלא יצא, ובשו"ת שערי רחמים ס' י"א פשיט"ל שלא יצא, וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ו ס' רי"ב ובשו"ת באר שרים ח"ד ס' ע"ז, ובשו"ת משנה הלכות חי"ח ס' שפ"ג.

מחזיר המשלוח מנות

שאלה: אם יוצא משל"מ כשמחזיר לו אותו המשל"מ שקיבל שיהא עבור משל"מ.

תשובה: יוצא.

והסתפק בזה הגר"ש קלוגר בס' החיים ס' תרצ"ה, ובס' טהרת השולחן ס' תרצ"ה שלא הוי לכתחילה, אולם בס' אורחות רבינו ח"ג עמ' נ"ד שיוצא, ועיין בס' אמרי יושר מגילה ז' מש"כ בזה.

שלח לקטן

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששולח לקטן.

תשובה: לקטן אם הוא בר דעת.

והסתפק בזה הערוך השולחן ס' תרצ"ה והוכיח שיוצא, ובשו"ת שאילת יעב"ץ ס' ק"ד כתב דאימעט מאיש והבא"ח פר' כי תצווה והכה"ח ס' תרצ"ה ס' ק"י דקטן ל"ה רעהו. ובשו"ת יד סופר ס' כ"ג כתב לתלות בתרי טעמי, וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ג ס' תס"ו ח"ו ס' שצ"ב ח"ז ס' של"ו ובס' אשרי האיש ח"ג עמ' שי"ב ס"י ובס' הליכות אבן ישראל ח"ב פ"ס ס' ח"ח ובשו"ת צמח יהודה ח"ג ס' רכ"ה ובס' גם אני אודך תשו' הגרמ"ר שעיו ס' ק"א ובס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' תס"ה.

שלח לשיכור

שאלה: שלח משל"מ לשיכור בזמן שכרותו אם יצא.

תשובה: לשיכור אפשר.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנה הלכות ח"ד ס' צ', ובס' ימי משתה ושמחה פכ"ד הערה 124 ובס' הליכות אבן ישראל ח"ב פס' ס"ט ובס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' תס"ג.

שלח בשותפות

שאלה: אם שולחים שניים משל"מ בשותפות אם יוצאים יד"ח.

תשובה: אולי אם יש כדי לזה וכדי לזה.

וכ"כ בהליכות שלמה פורים פי"ט ס' ט"ו, והסתפק בזה בס' פסקי תשובה ס' קמ"ד, ובשו"ת בית אבי ח"ב ס' מ"ג שיוצא, ועיין בשו"ת חמדת אברהם ח"ד ס"ג, וכע"ז השיב מרן שליט"א בשו"ת רבבות אפרים ח"א ס' תנ"ט, וע"ע בשו"ת אבני ישפה ח"ח ס' קי"ד ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"ד ס' נ"ג ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות כ"ג ובס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' תקי"ג.

משלוח מנות לאשתו

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששולח לאשתו בשעת הדחק.

תשובה: אולי.

ובשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' ק"פ מסיק שיוצא, ובשו"ת מקדש ישראל פורים ס' רמ"ב תלה בתרי טעמי וכ"כ בס' משנת אברהם הל' כתובות ס' פ"ה אות ז', אכן בקובץ מקבציאל גיליון ל' אדר ב' תשס"ה בשם האדר"ת שיוצא לאשתו, וע"ע בס' שלמי תודה פורים ס' כ"ח אות ג' ובשו"ת מציון תצא תורה שאלה קמ"א ובשו"ת דברי בניהו חכ"ו ס' נ' ובס' גם אני אודך תשו' הגר"מ חליוה ח"ח ס' כ"א ובס' גם אני אודך תשו' הגרמ"ש דיין ח"ב ס' כ"א ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ו ס"ט, ובס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' תס"ו ובס' גם אני אודך תשו' הגר"ב דדון ס' רצ"ו ומש"כ בעל שערי

שלח לחולה שאין אוכל

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששולח לחולה שאוכל עם צינור לוושט.

תשובה: יוצא.

ועמש"כ בזה בס' חשוקי חמד מגילה ז'.

שלח לשוטה

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששולח לשוטה.

תשובה: אולי.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנה הלכות ח"ד ס' צ' ובס' ימי משתה ושמחה פכ"ד הערה 124, ולענין שיכור השיב מרן שליט"א שיוצא ועיין בס' הליכות אבן ישראל ח"ב פס' ס"ט ובס' פרדס יוסף

משלוח מנות לפני תפילה

שאלה: אם אפשר לשלוח משל"מ קודם ברכה"ת ותפילה.

תשובה: אין ראוי.

ובס' דרכי חיים ושלוש אות תתמ"ט דיכול לשלוח, ועמש"כ בזה בשו"ת בצל החכמה ח"ו ס' פ"א אות ד'.

משלוח מנות משלו

שאלה: אם במשל"מ יש ליתן משלו דווקא כגון בהפקר ולא התכוון לזכות אם יצא.

תשובה: לא יצא.

ועמש"כ בשו"ת משנת יוסף ח"א ס' קכ"ז ובשו"ת דברי שלום (מזרחי) ח"ה ס' קכ"ד ובשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז ס' י"ד.

שלח לבנו

שאלה: אם יוצא משל"מ כשנותן לבנו, ומהו בבנו הסמוך על שלחנו.

תשובה: החזו"א פסק שיוצאין.

ועמש"כ בשו"ת לבושי מרדכי או"ח מהת' ס"ט ובס' אשל אברהם ס' תרצ"ה ובשו"ת בית מאיר (יונה) ס' י"ז ומש"כ מרן שליט"א בדרך אמונה פ"ט ממתנ"ע ס"ק פ"ג, פ"ז ממתנ"ע ס"ק כ"ד, ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס' י"ד.

משלוח מנות לאין מכירו

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששולח לאינו מכירו.

תשובה: אולי לא.

ובס' שמעתא דמשה ס' תרצ"ה בשם האגרות משה שלא יצא, ובס' כוכבי יצחק ירושלמי ברכות פ"ב ה"א אות י"ח סק"ג תלה זה בתרי טעמי דמשל"מ, ובשו"ת אבן שהם ס' י"ד פשיט"ל שיצא, וע"ע בשו"ת באר חיים מרדכי ח"ג ס"ג ובשו"ת מקדש ישראל פורים ס' רנ"ה ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות ט"ו.

שלח בשר וחלב

שאלה: שלח משל"מ בשר וחלב בסוף היום כשאין יכול לאכול שניהם אם יצא.

תשובה: יוצא.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ו ס' קמ"ב ובשו"ת ישיב יצחק ח"י ס' י"ד ובשו"ת באר שרים ח"ז ס"ד אות י"ג ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"א ס' צ"ד, ובס' שיח התורה ח"א עמ' ש"כ השיב מרן שליט"א שיוצא דאם יקיא מותר לו ע"ש, וכן בקובץ בנתיבות ההלכה פורים 28 עמ' 230 בשם בעל הרבבות אפרים שיוצא ועיין בשו"ת מגדנות אליהו ח"ד ס' קל"ז ובשו"ת דברי בניהו ח"ז ס' כ"ב ובס' מיני מעדנים ס' י"ג ובס' גם אני אודך תשו' בעל אבני ישפה זצ"ל ס' קל"ג ובס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' תפ"ד ובשו"ת מציון תצא תורה שאלה קמ"ב ובס' מיני מעדנים עמ' ר'.

מתיקות התורה

מאצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ב. הנה נחלקו הפוסקים אם יש איסור לפני עור, באיסור דרבנן, וכתב בשדי חמד (מערכת ו כלל כו אות כא) שיש בזה ג' דעות, יש אומרים שבאיסור דרבנן אין כלל לפני עור, ויש אומרים שיש בזה איסור לפני עור מדרבנן, ויש אומרים שעוברים לפני עור מדאורייתא, דמי גרע מכשיל חבירו באיסור דרבנן, ממשיאו עצה שאינה הוגנת, שעובר על לפני עור מדאורייתא.

אמנם סיים השדי חמד אף למאי דנראה הסכמת הפוסקים דגם באיסורין דרבנן הטילו לאו דלפני עור, דכל דתקון כעין דאורייתא תקון, היינו דוקא בדקאי בתרי עברי דנהרא, דבכי האי גוונא איכא לפני עור מדאורייתא, אבל בדלא קאי בתרי עברי, ואין איסור אלא מדרבנן משום מסייע ידי עוברי עבירה, באיסורין דרבנן לא גזרו דהוי גזירה לגזירה.

ג. כתב המהר"ל דיסקין (קונטרס אחרון סימן קמה) שאם נכרי מכריח יהודי לתת לו אבר מן החי ואם לא ישמע לו יזיקנו, יתן לו ואל יחשוש מהאיסור של לפני עור, כי במקרה שהמבקש את החטא מאלץ לתת לו, ואם לא יזיק לו, אין בזה לפני עור. והביא ראיה לכך ממסכת כתובות דף ג' ע"א שם מסופר שתקנת חכמים היתה שבתולה תינשא ביום ד', ויצאה גזירה שכל בתולה תבעל להגמון תחילה, ורצו חכמים לבטל תקנה זו. מקשה הגמרא ולדרוש להו דאונס שרי, ואעפ"י שעל ידי כך מכשילים את ההגמון בעריות, ואם כן ודאי שיש לבטל את התקנה כדי לא להכשיל את

ההגמון באיסור ערוה, שמע מינה דאין חיוב על אדם להפסיד מצוה ותקנת חז"ל, כדי להימנע מלהכשיל את הזולת בחטא. כך אין חיוב להפסיד ממון כדי לא להכשיל את חברו בחטא. והנה כל דברינו אמורים כשאין חשש חילול השם, אבל כשיש חשש חילול השם, שעובדי המפעל יראו שאדם שומר תורה ומצוות מביא להם באמצע תשעה באב אוכל כדי להלעיט אותם, יתכן שלא יביא את האוכל, אף שעל ידי זה יפטר אותו מעבודתו.

מעבודתו.

נאלץ לחלל שבת באיזו מלאכה יבחר?

שאלה. גויים שמאלצים אותו לחלל שבת, אחרת יהרגוהו איזה מלאכה קלות יותר?

תשובה. בפרשת כי תשא (שמות לא, יז) נאמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, וכתב על כך התשב"ץ (ח"ג ענין מג) בשם תשובת הגאונים, דמזה המקרא למדו חז"ל דהמחלל שבת כאילו עובד ע"ז. והנה התשב"ץ שם כתב בשם בעל העיטור דהא דהמחלל שבת כאילו עובד ע"ז הוא דוקא בעבודת הקרקע, וכן הביא הב"י (אבה"ע סימן מד) בשמו, והעיר ההרחב דבר (שם) דע"כ בעל העיטור ס"ל דמה שאמרו חז"ל שהמחלל שבת הוא כאילו עובד ע"ז, לא נלמד מפסוק זה, דאם כן מאי נפ"מ בין עבודת הקרקע, לשאר המלאכות. ומבאר שם, דבעל העיטור ס"ל דחז"ל למדו מדכתיב בפרשת משפטים (שמות כג יב) "ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבית למען ינוח וגו' ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, ושם אלהים אחרים לא תזכירו", למדנו מזה דשביתת שבת הרי זה כעובד עבודת כוכבים וכופר בכל המצוות שבתורה. ומוסיף בשם הגאון מוהר"ר בצלאל הכהן זצ"ל מר"ץ דווילנא, דלדעת המכילתא דקאי לענין שביעית, דאע"ג דמוזהרים בלי שבת משום שביעית, מ"מ מוזהרים ג"כ משום שבת, הרבותא הווי אינה אלא בעבודת קרקע, דבלא זה איסור משום שביעית, אבל בשאר מלאכות לא היה עולה על הדעת לפטור בשבת משום שביעית. ולפי זה מתיישב דעת בעל העיטור, דדוקא בעבודת קרקע הכי הוא, אמנם דעת הגאונים אינו כן, ומי שאינו משמרו כראוי הרי זה כעובד עבודת כוכבים, יעו"ש.

ראה אדם אוכל מאכלות אסורות, יאמר לו 'בתיאבון! הכיצד?'

שאלה. נאמר במסכת גיטין דף סא ע"א ומחזיקין ידי נכרים בשביעית, אבל לא ידי ישראל, וצ"ל הגרע"א לדברי המג"א (סימן שמז סק"ד הו"ד במשנ"ב סק"ז) וז"ל: דרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה תצלח במלאכתך (שבת דף פט) ואפילו לעכו"ם, אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כך, ולאור זאת, היתכן שיראה אדם אוכל מאכלות אסורות, ויאמר לו בתיאבון?

תשובה. מעשה ברבנו בעל הבית הלוי שראה יהודי פורק עול שיושב וסועד מקערה מלאה בשר דבר אחר, וניגש אליו ואמר לו ["מיט אגוטען אפטיט"ו"] בתיאבון! היהודי נשתומם, ואמר לו וכי אינך רואה שאני אוכל מאכלות אסורות, במסעדה של גויים, ואיך אתה אומר שאוכל בתיאבון, אין זה כי אם שאתה חנפן, ורוצה לקבל ממני תרומה, הסביר הבית הלוי בנועם פיו, בתורה ישנם שני סוגי מומרים, א. מומר לתיאבון. ב. מומר להכעיס שנחשב כגוי לכל דבריו, ואין דרגתם שווה, כי הראשון אמנם רשע הוא, אך עדיין נחשב לישראל, לעומת זאת המומר להכעיס יצא מן הכלל, ולכן כשראיתי אותך אוכל מקערה גדולה, אמרתי לך ואיחלתי לך שהאכילה תהיה מתוך תיאבון ולא להכעיס ח"ו, ועי"ז תינצל מדינה החמור של גיהנם, היהודי שמע ונתפעל, והרהר בתשובה (גיטין סא, א).

מה בין חשוד על השביעית לחשוד על תשעה

באב?

שאלה. מעשה באדם המוביל מזון למפעל גדול שעובדים בו כש מאות איש, והזמינו אצלו הובלה של קיטרינג בתשעה באב, ואם יסרב להובילו יפטר, האם מותר לו לעשות זאת, או לא?

תשובה. נאמר בגיטין דף סא ע"א משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה וריחיים ותנור. ומבאר שם בתוס' (ד"ה משאלת) דמייירי באין לה כי אם פירות שביעית ובכל זאת תולים לומר, שהיא צריכה את הנפה לספור בה מעות, כברה לכבור בה חול, ריחיים לטחון בה סמנין. לפ"ז יתכן גם לומר בעניננו שהמוביל יכול לתלות ולומר שאת המזון צריכים במפעל לצורך מוצאי התענית.

אולם כתב החזו"א (שביעית סימן יב סק"ט) ונראה דהא שהקילו חכמים בספק אף על גב דספק מכשול ודאי אסור ליתן לפני עור, והיה ראוי להחמיר בספיקות. אלא שאם באנו להחמיר בספיקות נמי, נעשה מכשול שנמנע חסד ודרכי חיים ושלום מעצמינו ומהם, והן רק ע"ה וחייבין אנחנו להחיותם ולהיטיב עמם, וכש"כ שלא להרבות שנאה ותחרות בינינו וביניהן, ועוברין על לא תשנא, ועוד כמה לאוין שאין איסורן קל מאיסור זה שאנו באין להציל אותם ממנו. וא"כ גם הכא יש לשקול אם על ידי זה יגרום שנאה, או שרק יפטר והו.

והנה אף אם הוא יודע בודאות שהפועלים יאכלו את האוכל בתשעה באב, נראה שיש ג' סניפים להקל:

א. שהרי ימצאו מסייע אחר, והנה אסור לישראל ללוות מישראל מעות ברבית, ואפילו מדרבנן, כי הוא מכשיל את המלוה ועובר על לפני עור לא תתן מכשול, כמבואר בבא מציעא (דף עה ע"ב). והוסיף המשנה למלך (פ"ד ממלוה ולוה ה"ב) שהאיסור הוא גם כאשר המלוה ימצא יהודים אחרים, שילוה להם ברבית, אין בזה היתר, כי גם היהודים האחרים יכשילו אותו והם יעברו על לפני עור, נמצא שאין למלוה דרך של היתר, כי לכל מי שילוה יעבור הלוח על לפני עור.

אולם הפני משה (הביאו המשנה למלך) חולק וסובר שאין בזה איסור תורה של לפני עור, וכדבריו פסק הכתב סופר (יור"ד סימן פג) אך גם לשיטתם איסור דרבנן של מסייע איכא.

עכ"פ לפי זה נראה שיעדיף שלא יעבוד עבודות הקרקע, מפני שלדעת בעל העיטור, מלאכות אלו חמורות יותר משאר המלאכות. וכמו כן נראה שלא יבחר במלאכת הוצאה, משום שהיא מלאכה המפורשת בתורה, ויש אומרים שמלאכה המפורשת בתורה היא חמורה יותר משאר מלאכות, כמבואר בדובב מישורים (ח"ג סימן פב) על פי התוס' במסכת יבמות (דף ז ע"ב ד"ה ואמר). וכמו כן נראה אם חייב לבחור במלאכה ממלאכות הקרקע, שלא יבחר במלאכת תולש או מעמר, מפני שנאמר במסכת שבת (דף צו ע"ב) אמר

רב יהודה אמר שמואל מקושש, מעביר ארבע אמות ברשות הרבים הוה. במתניתא תנא תולש הוה. רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה. למאי נפקא מינה, לכדרב, דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי רבי חייא, וכתוב ביה איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת... אימא, אינו חייב על אחת מהם. רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב, ומתניתא פשיטא ליה דתולש חייב, ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב. מר סבר: הא מיהת לא מספקא, ומר סבר: הא מיהת לא מספקא, יעו"ש (ב"ק ב, א).

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ

מלאכת הוצאה

"ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד

מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא" (לו, ו)

גמרא. מכדי, זריקה תולדה דהוצאה היא, הוצאה גופה היכא כתיבא? - אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה. משה היכן הוה יתיב - במחנה לוי, ומחנה לוי רשות הרבים הוא, וקאמר להו לישראל: לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דיזכו לרשות הרבים (שבת צו, ב).

עקירה והנחה

אין המוציא מרשות לרשות, או המעביר ברשות הרבים חוץ לארבע אמות חייב, עד שיעקור חפץ מעל גבי מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, או יתר, ויניח על גבי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה טפחים (רמב"ם פי"ג מהל' שבת ה"א).

האם עיקר המלאכה הוא עצם ההוצאה, ויש תנאי במלאכה שלא מתחייב עד שתהיה עקירה והנחה, או שהעקירה והנחה הם עצם המלאכה.

חילושי הגר"מ המצורגר (שבת עמ' לא).

הזורק ונחה בתוך ידו של חברו, אם עמד חברו במקומו וקבלה הזורק חייב, שהרי עקר והניח. ואם נעקר חברו ממקומו וקבלה פטור. זרק ורץ הזורק עצמו אחר החפץ וקבלו בידו ברשות אחרת, או חוץ לארבע אמות, פטור כאילו נעקר אחר וקבלו, שאין ההנחה גמורה עד שינוח החפץ במקום שהיה לו לנוח בו בשעת עקירה (רמב"ם פי"ג מהל' שבת הט"ו).

האם החסרון הוא מצד 'מלאכת מחשבת' (שמות לה, לג), והיינו שצריך שינוח במקום שהיתה דעתו שינוח שם. או שהחסרון הוא בגוף המעשה, שצריך שינוח במקום שמצד העקירה היה צריך לנוח שם.

אכן ישאל (על הרמב"ם סס).

קלוטה כמי שהונחה

פשט העני את ידו. אמאי חייב, והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה על ארבעה, וליכא. אמר רבה: הא מני - רבי עקיבא, דאמר לא בעינן מקום ארבעה על ארבעה. דתנן: הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע - רבי עקיבא מחייב, וחכמים פוטרים. רבי עקיבא סבר: אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא, ורבנן סברי: לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא (שבת ד, א).

מעל גבי מקום ארבעה - דהוי חשוב למיהוי הנחתו הנחה ועקירתו עקירה, וידו לאו מקום ארבעה הוא, וקתני לה מתניתין בין לעקירה בין להנחה, דקתני: ונתן לתוך ידו של בעל הבית - הרי הנחה, או שנטל מתוכה - הרי עקירה.

קלוטה - החפץ, הואיל ונקלט באוירה של רשות הרבים - כמי שהונחה בתוכו הוא, ואף על גב דלא נח (רש"י שם).

לרבי עקיבא שקלוטה כמי שהונחה, האם נחשב הדבר כמונח למעלה באויר, או כמונח למטה בארץ.

אבני נזר (סו"ת או"ח סי' רנז), והביא מחלוקת ראשונים בדבר. ונראה עוד באבני דרך (הולאה עמ' מט), פני שבת (שבת ד, ז ד"ה ודילמא) וחילושי הגר"מ המצורגר (שבת עמ' כח).

האם אומרים כן גם לפטור, או רק לחייב.

שירת דוד (שבת סי' יח אות ז).

מלאכת קורע

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת" (לה, ב)

והתפור שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות (משנה שבת קה, ב).

הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור שתי תפירות חייב, אבל הקורע להפסידה פטור מפני שהוא מקלקל. הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב, מפני שמיישב את דעתו בדבר זה, וינוח יצרו, והואיל וחמתו שוככת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב. והפותח בית הצואר בשבת חייב (רמב"ם פי"ג מהל' שבת ה"י). מה שצריך על מנת לתפור, יש לבאר בשני אופנים:

א. אם אינו על מנת לתפור, הרי זה מקלקל [א"ה: וכן משמע מלשון הרמב"ם (שם)].

ב. קורע אינו מלאכה, משום שאין כאן יצירה, ולא נפעל במעשהו דבר, אבל כאשר הוא על מנת לתפור, הרי צורך התפירה נותנת שם מלאכה לקריעה שלפניה. ונפקא מינה בקורע שלא על מנת לתפור, אבל יש לו תועלת אחרת.

עטרת אהרן (שבת עמ' כה) על פי הגרעק"א (שבת עג, א ד"ה הקורע).

מצוה - הידור

"וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה" (לט, מג)

אלא אמר ר' זירא: בהידור מצוה - עד שליש במצוה. בעי רב אשי: שליש מלגיו או שליש מלבר, תיקו. במערבא אמרי משמיה דרבי זירא: עד שליש משלו, מכאן ואילך משל הקדוש ברוך הוא (ב"ק ט, ב).

אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום, כגון שהוא כביצה מצומצמת, ואח"כ מצא גדול ממנו, מצוה להוסיף עד שליש מלגיו בדמי הראשון, כדי להחליפו ביותר נאה. ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו, יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגיו בדמי חברו. הגה: ומי שאין לו אתרוג, או שאר מצוה עוברת, א"צ לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, אפילו מצוה עוברת. ודוקא מצות עשה, אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור (שו"ע או"ח תרנו, א).

י"א שלא שייך לעשות הידור מצוה לאחר שיצא במצוה, משום שצריך שיהיה חלק ממעשה המצוה, וי"א ששייך גם לאחר שיצא במצוה.

בית הלוי (ח"צ סי' מז ס"ק א-ב), פרי יצחק (ח"צ סי' ל ד"ה ועכ"פ), תורה לשמה (סי' ט). ונראה עוד בשלמי יהונתן (סי' קלא ס"ב) ובאורחות יהושע (נדרים סי' ח אות ז).

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה

מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

הרב גרוסמן שראה את כמויות הענק, התחיל להיות מוטרד מן הכמות האדירה. זו היתה כמות גדולה כל כך, עד שהיה אפשר להאכיל את כל מדינת ישראל בסלרי בלבד במשך חדשיים!

בספר "אמונה שלימה" מספר מעשה שארע עם הרב שלמה זלמן גרוסמן, המרא דאתרא בעיר אלעד, שכינה בשנת תש"מ כרב בקעת הירדן.

באחד משיעוריו דבר הרב על ענין השמטה והרחיב את הדבור בענין הבטחון - וכי תאמרו מה נאכל. אחד הנוכחים, חקלאי בשם אפי, אדם מכשר ובעל יכולות גדולות, התפעל מן הדברים, עד שקם והכריז: "כבוד הרב, אם תבטיח לי שיתקיים בי הכתוב, אשמר שמטה!"

כדי להבין את הרקע לאותה הכרזה, יש לדעת שכל החיים בבקעת הירדן התבססו על חקלאות. משם כך שאל אותו הרב: "ומה תעשה בשנת השמטה?"

אפי הרהר מעט והכריז שהוא מתפונן ללמד קצת ולעבד כרפז המשק - תפקיד התנדבותי שאינו כרוך בשכר.

הוא חזר והתנה את הסכמתו בהתחייבות מפרשת של הרב שהקב"ה באמת ידאג לו. "איני מפיר אף אדם דתי, רק את כבוד הרב" - טען, "אם הרב מתחייב שלא אנזק וידאגו מן השמים לפרנסתי אני שומר שמטה".

אולם הרב גרוסמן חשש מן האחריות. הוא ידע שיש דעות שכאשר חיוב השמטה מדרבנן אין את הבטחת התורה, וממילא הבטחה זו אינה שיכת

בימינו שלפי רב הפוסקים השמטה מדרבנן. לפיכך החליט להתייעץ בענין עם מרן הגר"ש אלשיב. תשובתו של הרב אלשיב היתה: "אינך יכול להבטיח! יש הסבורים שההבטחה מיעדת לכלל ישראל ולא ליחידים. אך זאת תוכל להתחייב - שהוא יראה סיעתא דשמיא מרבה, ושהקב"ה בודאי יעזר לו".

חזר הרב עם הדברים לאפרים, והתשובה ספקה אותו. הוא החליט לשמר את השמטה כהלכתה.

ההכרזה הדרמטית התקבלה בבקעת הירדן בהפתעה מחלטת, ובהמשך - בקיתונות לעג ובוז. החברים היו מבקשים מאפרים שוב ושוב את כלי העבודה שלו - את הטורקטור, את המלגזה ואת הציוד היקר שעמל לקנותו. הוא שאל וקבל פסק הלכה, שאסור לו לסייע בידי עברי עברה. וכשאמר זאת לחבריו כנו אותו בכנויי גנאי שונים.

שנת השמטה חלפה לבסוף. בסיומו של צום גדליה שתו הרב ואפרים "לחיים" על הנסיון האדיר שהסתים בהצלחה.

כעת הגיע הזמן להכין את השדות לקראת השנה הבאה.

הנהל המקבל היה שהזרעים נתנים על ידי הסוכנות כהלוואה, ובסוף השנה משלמים עליהם. אלא שזמן הזריעה מגבול, וכן כמות הזרעים, וכשאפרים הגיע לפקדי הסוכנות בד' תשרי, הוא נענה בבשת שפתם זמן הזריעה, ואין אפשרות לקבל עוד זרעים.

אפרים נדהם. הוא נסה להפעיל קשרים, אך השנה החולפת לא היטיבה עם קשריו החברתיים, והוא החל להפנים שגם השנה לא יוכל לזרוע בזרעי הסוכנות. לבסוף הגיע לחבר אחד בין עובדי הסוכנות. הלה דבר אתו גלויות: "אפרים, האמת היא שלא נותרו לנו בכלל זרעים, למעט כמות גדולה של זרעים גרועים של סלרי. אני לא נותן להם הרבה סכומים, אבל במקום לזקק אותם ישירות לפח, לא אכפת לי לתת לך אותם בחנם".

בלית ברירה לקח אפרים את זרעי הסלרי, וזרע את כל השדות שהיו לו. הוא זרע כמיות ענק של סלרי, בלי שום פרופורציה לבקוש.

בבטאון "קול ברמה" מובאים דברי הגר"י זילברשטיין שספר על נסיונותיהם הקשים של החקלאים, ועל השאלה 'היכן הברכה המבטחת' שהם הציבו בפניו במפגש אתם:

האמת, שמי שאינו מתמצא בענינים, לא יוכל לתאר לעצמו באלו קשיים מדבר, ועד כמה הם מסגלים להציב מעצור בדרך של החקלאים לשמירת השמטה. עד כדי כך שלפעמים מרגיש החקלאי שהנסיונות המצבים בפניו 'גדולים עליו', והוא עומד להתמוטט.

לא שערתי את גדל הנסיון, אמר אחד; סגירת אשראי מהבנקים, נתוק מהספקים הקבועים, המשך כל התשלומים של המסים והארנונה, אחזקתם של העובדים הזרים כי אחרת הם לא ימתינו לו לאחר השמטה, ועוד ועוד. והעקר, כך מספרים החקלאים, אין אנחנו מרגישים בעליל את ההבטחה של התורה 'וצויתי את ברکت'.
"התשובה שהשבנו להם היתה בעיקרה" - ספר הרב זילברשטיין, "שאם השם יתברך הבטיח כך בתורתו, אין ספק שהדבר מתקיים, אלא שכדי להבטיח גם את המשך ה'בחירה', צריך הש"ת לעשות זאת בצורה נסתרת, ולא להביא את הברכה באפן גלוי".

כי אם הכל היה גלוי, ומי ששומר שמטה היה מתברך ומצליח באפן גלוי ומידי, ומי שלא שומר - לא היה מצליח, הרי שכלם היו שומרים שמטה ומקיימים את כל המצוות, וכח הבחירה היה נעלם מן העולם.

"לכן, יש מקרים בודדים שהש"ת מראה את קיום הבטחתו בצורה גלויה, כדי שמהמקרים הללו נלמד על כל המקרים שבהם לא רואים בגלוי את ההבטחה. ובעצם זה אחד מיסודי היסודות של האמה היהודית, האמונה על דברי הרמב"ן (סוף פרשת בא יג, טז): 'ומן הנסים הגדולים המפרסמים, אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה'".

ברכה גלויה

לעמת זאת, רבי חיים קניבסקי בספר "טעמא דקרא" סובר שהברכה היא אכן ברכה גלויה, והחקלאי יזכה לראות שהכמות הכפילה את עצמה, ובכל זאת הנסיון עצום.

כפי האמונה שהאדם מאמין בהקב"ה, כך תתברך השדה שלו. אדם שאינו מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך ידאג לפרנסתו - לא יזכה לחזות בברכת השנה הששית!

נמצא שהכנוי "גבורי פח עושי דברו" נאמר דוקא על חקלאי קטן אמונה שלא זכה לחזות ששדהו מתברכת, ולכך נסיונו לשמר את השמטה - עצום הוא. פלאי פלאים!

באפן נוסף תרץ רבי חיים קניבסקי בתשובה לשאלה זו, שהברכה היא לכל ישראל באפן כללי, אולם כל יחיד ויחיד מקבל את פרנסתו לפי מעשיו.

הסבר נוסף אומר הרב יהודה צדקה בספרו "קול יהודה", שההבטחה היא רק כאשר רב ישראל שומרים את השמטה, ואלו כשרק מעוט שומרים את השמטה הברכה לא חלה.

וזהו הנסיון הגדול של שומרי השמטה.

לא זו בלבד שעניניהם רואות את החקלאים המחללים את השמטה ומעבדים את שדותיהם כבשאר השנים, אף הברכה איננה מבטחת להם כלל. ולפיכך מכנים הם "גבורי פח".

עד מהרה נדהמו כלם לראות את השדות שלו. זרעי הסלרי הפגומים הניבו יבול בעל ממדי ענק, פי שלושה מן הגדל הרגיל! כל שדותיו התמלאו בסלרי שעבר את גבה המתנים!

הרב גרוסקמן שראה גם הוא את כמיות הענק, התחיל להיות מטורד בעצמו מן הכמות האדירה. זו היתה כמות גדולה כל כך, עד שהיה אפשר להאכיל את כל מדינת ישראל בסלרי בלבד במשך חדשים!

"מה תעשה בכל כך הרבה סלרי?" - שאלו כלם. ואפרים ענה בבטחון: "אני את שלי עשיתי, הקב"ה יעשה את שלו!"

ביום בהיר קבל הרב מאפרים הזמנה דחופה להגיע לביתו. אפרים המתין לו שם בעינים בורקות, וספר שזה עתה התקשר אליו החבר שנתן לו את זרעי הסלרי ושאל: "תגייד לי, אפרים, אתה זוכר את זרעי הסלרי שנתתי לך? עשית אתם משהו?"

"אתה שואל אם עשיתי משהו?" - השיב לו אפרים, "אני אוכל סלרי, נושם סלרי, ישן סלרי... כלם קוראים לי כאן 'מר סלרי'".

- "יש לך כמות גדולה?"

- "כמה שתרצה!"

"מצין!" - אמר הפקיד, "מחיר סלרי בשוק הוא חצי דולר. אתה תוכל למכר כל ראש סלרי בשלושה דולר. ואם תרצה לשלמו לך גם ארבעה וחמשה דולרים לכל ראש סלרי!"

"מה קרה?" - נדהם אפרים.

והפקיד ענה: "בשבועים האחרונים פקד את אירופה גל קר. הפל קפא ואנשים אינם יוצאים מן הבית. כלם רוצים להתחמם ולאכל מרק חם, אבל אי אפשר לאכל מרק בלי טעם של סלרי, ובאירופה המשותקת אין סלרי כי כל היבול קפא. פעת יש שם דרישה עצומה לסלרי. בעלי החניות ורשתות השווק באירופה מתחננים לסלרי".

"אפרים, אתה מגייס עובדים ככל שתוכל, ואני משיג לך צי של מטוסים לכל רחבי אירופה - לאנגליה, להולנד, לבלגיה, לצרפת ולכל מקום שרק נצליח".

תוך ימים ספורים עבדו בשדותיו של אפרים מאות פועלים. הם עבדו יומם ולילה עבור המבצע הגדול. צי של משאיות המתין לעלי הסלרי הקטופים, ושנע אותם לנמל התעופה, ומשם לכל רחבי אירופה.

באזור חג הפורים הסתים המבצע הגדול, וכשהרב גרוסקמן בקש לרכש סלרי לפסח, כבר לא נשאר לאפרים עלה אחד...

אפרים התעשר, וקנה מכונית מפארת. הוא קרא לה "קדילאק של שביעית", כשהוא מסביר שהיא כנגד כל קיתונות הבוז שספג בגלל השמטה שלו - כדי ששם שמם יתקדש, ויראו מה סופה של שמירת שמטה. בהמשך קנה סוסה ערבית במחיר מפלפל, וגם אותה קנה "סוסה של השמטה".

קדוש שם שמם גדול היה כתוצאה מאותו מעשה מפלא, בכל מקום היה נעמד אפרים ומכריז ברבים: "ראו את הרוח הגדול של שומרי שמטה!"

בשנים מאחרות יותר קרב הספור את אפרים בעצמו אל אביו שבשמים יותר ויותר, וכיום הוא תלמיד חכם המוסר שעורים לרבים!

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות | פרקים מ'תורת ההתחזקות' | הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

הבדלים בין סוגי הנשמות

איך זה יתכן? - שואלים רבים - אני וחברי בני אותו גיל, אני לומד יותר ממנו, יותר 'בעל-מידות' ממנו, ואפילו יותר צדיק ממנו. ובכל זאת, יש לי כאלו יצרים, כאלו נפילות, שחבר שלי אפילו לא חולם עליהם. אז מה קורה כאן? מאיפה 'נפלו עלי' כאלו יצרים?

והתשובה היא: הקדוש ברוך הוא לא מחלק את הכוחות והיצרים בצורה שווה! ואין בזה שום כללים קבועים.

יתכן - שיש לך דרגה גבוהה מאד בתורה, תפילה ומוסר, וגם - אופי נח, ומשמעת עצמית, כך שלמעשה כמעט ואין לך יצר הרע.

יתכן - שיש לך דרגה גבוהה מאד בכל התחומים הרוחניים, וגם - יצר הרע ענק שמאיים לבלוע אותך.

יתכן - שאין לך כשרון, ולא 'הרגשים' רוחניים, ולא לב זהב,

ומאיך - גם היצר שלך קטן. כך שאין לך עליות גדולות, ולא ירידות גדולות. אם רק תדע איזה נסיונות הזויים עוברים בחורים ואברכים צדיקים - זה יהיה חילול השם.

ויתכן - שיש לך כשרון דל, ודרגה נמוכה בכל התחומים, וגם - יצר הרע ענק, שמעמיד אותך בסיכון לצאת ראש שודדים, ובמקרה הטוב תוכל לצאת נגר טוב.

מפתיע? מעורר התנגדות? לא מתאים למה שחשבנו?

התאזר בסבלנות, קורא יקר, וקרא נא עד סוף השער [בשבועות הקרובים].

יש שנברא במזג דק וזך, ויש שנברא בטבע

ומזג רע למאד

כתב בספר סידורו של שבת:

כי הנה יש בעובדי ה' שתי סוגי אנשים:

א - הוא הנקרא צדיק וטוב לו. כלומר: שטוב ונוח לו ויפה לפניו מאוד עבודת ה', כי נברא בטבע תולדתו במדת הטוב. וכוחי גופו ומזגי טבעו מעת תולדתו נוטה ונמשך אחרי הטוב. ומעולם חפץ באהבת בוראו, ולעשות לו תענוג ונחת רוח בכל מה שיוכל. ואין לו מניעה מצד גשמיות גופו שהוא עפר מן האדמה ונוטה לחמריות ולהתאוות תאות דברים שלמטה, כי הוא בעת בריאתו נברא במזג דק וזך, ונמשך אחר דברים הזכים והנאים, ואינו נוטה אחר עבות וחומריות גשמיות עולם הזה להיות מן המתאווין בעם.

ועל כן הוא 'צדיק וטוב לו' - שטוב לו בעבודתו, וכל כוחי הגוף מסכימים עמו לעשות טוב, ויצא מבחינת 'אוי לי מיצרי' כי גם יצרו ישלים אתו לעשות דברים הרצויים לפני בורא כל.

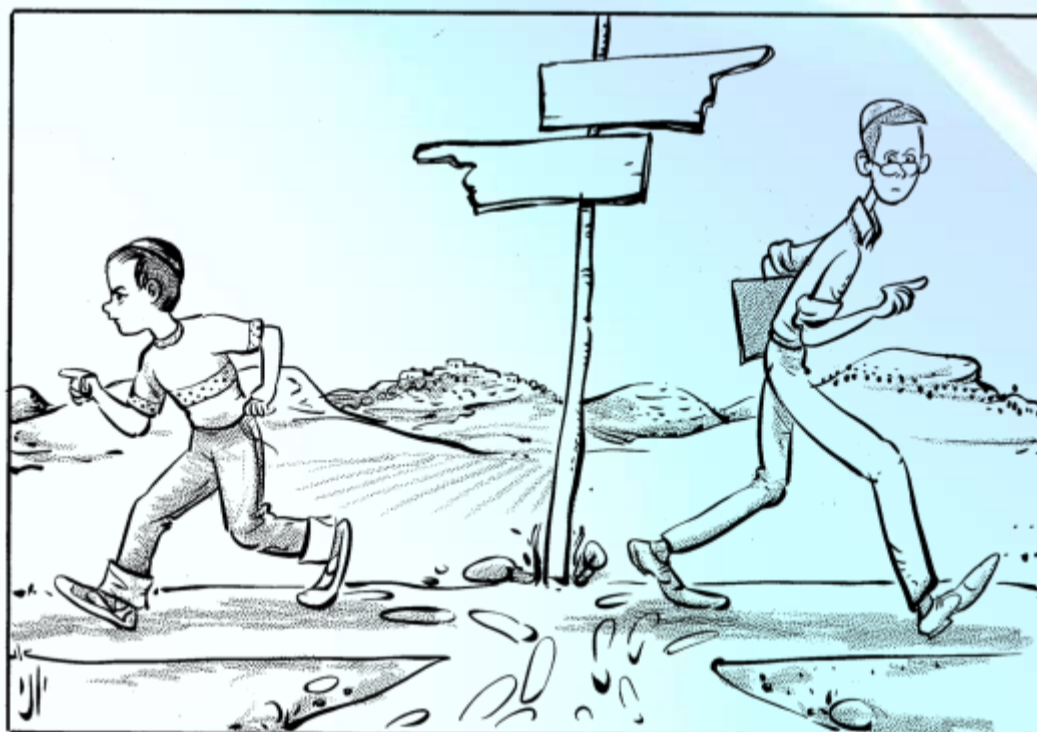
והסוג השני - הוא בהיפך ממש מזה: כי הוא נברא בטבע ומזג רע למאוד, וכח הגוף שבו נוטה ונמשך אחרי חומריות העולם הזה ותאוותיו, וחפץ להתעלס באהביו, ולא יערב לו כלל עבודת ה' יתברך, כי רבתה בו גשמיות עפר הארץ, ונמשך אחר שורשו.

וכשהוא רוצה בכח נשמתו ושכלו לעבוד לבוראו ולפרוש מכל התאוות ונופת צוף העולם הזה מחמדי גופו, מה מאד קשה לו לעבור על תאוותיו וחמדת לבבו שבו מיום הולדו, ואוי לו מיצרו הקשה העומד לנגדו בכל כוחו ומבקש לטורדו מן העולם.

וזה נקרא צדיק ורע לו, כי הוא צדיק גמור בכל דרכיו ומעביר על כל מדותיו הקשים שנברא עמהם, ומבטל רצונו מפני רצון בוראו ומתגבר על עצמו בכל עוז נגד כוחי גופו עד שעובד ה' בכל לבבו ונפשו, ואך שרע לו שכל ימיו הוא נלחם במלחמה כבדה עם מלך הצפון, זה שצפון וטמון בקרבו ומבקש להעבירו על דעת קונו ח"ו, וזה נקרא נהנה מיגיע כפו, שהנה הוא טורח ויגע מאוד עד שיבוא לעבוד את ה' (סידורו של שבת, שורש ו', ענף ג).

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות

לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

שקרן נאלח! הטיחו בו המפקדים, יהודון נבזה וחמקן! וכי איננו יודעים את הסיבה האמיתית לסירובך? וכי איננו יודעים כי חג היום ולכן תפסו אותך כאבים פתאומיים? אך גם לאור הדברים

הקשים נותר הרב רוט עקשן בסירובו...

נושא השבוע - קדושת השבת

וביום השביעי... שבת שבתון... (ל"ה, ב)

פרשת השבוע הנוכחי פותחת במצות שמירת השבת, המצוה האהובה עלינו כל כך, אותה קיבלנו מתנת אהבה מבורא עולם. כל ימי השבוע אנו נאחזים בציפיה לשבת, ממתינים שכבר תשקע השמש של יום ששי ואור השבת יכסה אותנו מכל צד, יעטוף אותנו בהילה האצילית והייחודית ליום הנפלא הזה...

כשאנו נכנסים לשבת, אנחנו נכנסים לאוירה מלכותית, כאילו באנו לטרקלינו של מלך. הרקיע הפרוש ממעל בכחול קטיפתי, השקט השורר מסביב ומשרה אוירה נינוחה, עצירת השאון והלחץ היומי לטובת מנוחת אהבה ונדבה, יוצרים בליבנו את התחושה של בנים אהובים למלך יקר, שנתן לנו במתנה את יום המנוחה השבועי, את ההזדמנות להתחבר אליו ולהיכנס בצילו ליממה של עולם הבא בעולם הזה...

מתנת השבת היא גילוי מחודש של הקשר שבינינו לבין אבא שבשמים. האדמו"ר מסלונים, בעל ה'נתיבות שלום' זי"ע מבאר, כי התורה ציוותה אותנו לעצור מכל מלאכה יומיומית לטובת מנוחה שבתית נטולת מעש, ובכך להפוך את שגרת השבוע החולף למושבתת ועצורה לחלוטין. כך, שביום השבת אנו מקבלים מתנות חדשות ושפע חדש, ובכך ניתנת לנו ההזדמנות לחדש את הקשר העמוק שבינינו לקדוש ברוך הוא, ואפשרות לחדש אהבתנו כקדם מתוך חיבור אמיץ וחזק.

ולכן, גם מי שחש כי יש מאחוריו עבר מוכתם משהו, ניתנת לו בשבת ההזדמנות למחוק את העבר ולפתוח דף חדש ונקי, צחור וזך, דף שנפתח בשבת קודש ומעניק כוחות מחודשים והזדמנויות חדשות מכאן ואילך. זהו שאמרו חז"ל שגם אדם שחלילה נכשל בחטא עבודה זרה החמור, אם הוא שומר שבת כהלכתה - מוחלין לו, כי ביום השבת ניתנת לו האפשרות לחשב מסלול מחדש, בדף חלק ונקי מכל העבר... ביום השבת אנו עולים ובאים לתוך טרקלינו של המלך, ומובן לכל בר דעת כי אין זה המקום לעשות בו מלאכות שגרתיות פשוטות. אדם לא נכנס לארמון המלך ומתחיל לצחצח בו את נעליו, לתפור בו את בגדיו ולבשל בו סעודה דשינה... הלא ביום השבת אנחנו מצויים בתוך ביתו של המלך - כמה ברור שנשמח על ההזדמנות הנפלאה הזו להתנתק ממלאכות היום יום וממעשי השגרה הרגילים, לטובת מנוחה רוחנית מושלמת, מלאה עונג טהור ורצופת אהבה שמימית...

מה שנותר לנו, כדי שנוכל להתחבר למתיקות השבת ולהתקשר עמה באהבה, הוא ללמוד ולהכיר את המלאכות הללו שהן כללי ההתנהגות בבית המלך, לשנן ולדעת יפה את הלכות שבת, כדי לוודא כי הרגלי היום יום יישארו מחוץ לבית המלך, ואל תוך טרקלינו - אל יום השבת, לא ייכנסו אפילו בטעות מעשים שאינם ראויים למקום כה יוקרתי וליום נפלא כזה. כך, נזכה לחוות את השבת בכל נימי הנשמה היתירה, עד שהיא תצא במחול: 'שבת קודש, נפשי חולת אהבתך!'

'כאבי ראש' שהובילו לצינוק...

היה זה בבוקרו של יום טוב ראשון של שבועות תש"ו. 'ההפלגה יוצאת בעוד שעה', צווח הכרוז ברוסית כבידה ברחבי מחנה העבודה הסיבירי, 'כל האסירים, בלי יוצא מן הכלל, חייבים להתייצב על הסיפון עד לשעת ההפלגה. מי שלא יתייצב - רע ומר יהיה גורלו!'

מכל רחבי המחנה, נראו האסירים אצים רצים לעבר הספינה העומדת להפליג, שמנועיה המתחממים כבר החלו להמיס את השלג שהצטבר סביבה, כדי לאפשר לה הפלגה חלקה אל מרחבי הים. רק אדם אחד יצא מבלוק השינה ברגליים כושלות, צועד באיטיות מעושה אל עבר המפקדה, תוך כדי שהוא מביים שיעולים טורדניים... רק נכנס האיש בשערי המפקדה, ומיד קורס תחתיו מחוסר כוחות ונאנח מכאבים, ובקול לא לו פונה למפקדים:

'אני פשוט לא מסוגל לנסוע', הוא אומר ומשתעל לסירוגין, 'ראשי כבד עליי, אינני חש בטוב בצורה קיצונית. ההפלגה תצטרך לצאת לדרך בלעדית!', הוא קובע באומץ, לנגד עיניהם המתפלאות של המפקדים...

והיתה למפקדים סיבה טובה להתפלא. בגיא ההריגה הסיבירי, במקום בו הקיפאון שולט והאכזריות מנצחת, איש לא ההין להעלות בדעתו לסרב למפקדים. הן המפקדים והסוהרים בסיביר נודעו לשמצה, אלופי עולם הם בהתעללות חסרת רחמים באסירים הנתונים למרותם. ומי פתי להעז להמרות את פיהם?

והנה, היהודון הלז, כאילו לא מכיר את כללי ההתנהגות במקום. כאילו אינו יודע כי עונש כבד צפוי לו, ועבודת הפרך עשר שעות ביום בידיים חשופות - היא גן עדן ביחס לתנאי הצינוק האכזריים פי כמה... לפתע סינן אחד הסוהרים:

'זהו רוט, החמקן הידוע, היהודון שחושב שמצוות דתו מעניינות פה מישהו. בטח שבת או חג היום ליהודים, והלה מבקש שוב לברוח מקיום הפקודות...' ואכן, היה זה הרה"ג רבי יצחק אייזיק רוט זצ"ל, שהוגלה לסיביר עם משפחתו בגזר דין שהטיל שנתיים של עבודת פרך על האסיר התורן. מסתבר, שמפקדיו וסוהריו כבר עלו על העובדה כי מדי שבת בשבתו הוא עושה תרגילים כדי לחמוק מעבודה, ונראה שהפעם ההצגה לא הצליחה מספיק... 'שקרן נאלח!', הטיחו בו המפקדים, 'יהודון נבזה וחמקן! וכי איננו יודעים את הסיבה האמיתית לסירובך? וכי איננו יודעים כי חג היום ולכן תפסו אותך כאבים פתאומיים?', אך גם לאור הדברים הקשים נותר הרב רוט עקשן בסירובו, ומתמיד לומר כי ראשו כואב והוא לא מסוגל להצטרף למסע...

'שילחו אותו לצינוק המאולתר הסמוך!', הורו המפקדים לבסוף, 'שיישב שם ויתאושש מה'כאבים' שתקפו אותו. שיישב שבועיים בצינוק ויבין שעם הוראות המפקדים לא מתווכחים!', צרחו אחריו והלמו באגרופיהם על השולחן...

הרב רוט הלך לצינוק, בראש מורם, בגו זקוף, ובלב מלא באושר, כשהוא מפזם לעצמו נעימת חג עריבה. מה לו כלא, מה לו צינוק, העיקר שלא יאלץ לחלל את החג, העיקר שיצליח להמשיך לשמור על עקרון הברזל המלווה אותו בעקשנות מיום היכנסו לסיביר: לשמור שבתות וחגים בקדושתם המליאה!

כשנכנס לצינוק, גילה לחרדתו חרקים וזוחלים מכל הסוגים המכסים את רצפת הצינוק הקטן ואינם מאפשרים מקום עמידה מבלי להיעקץ מהם... הצינוק היה אפל וחשוך, ושרר בו קור עז. אם בכך לא די - לא היתה בו

שוטרים בריטיים בשירות השבת...

המתח בתוככי לבו של רבי יעקב שכטר זצ"ל כבר הרקיע שחקים. ממרחק, ראה את הספינה הקריבה אל החוף, נושאת בתוכה את כל רכושו אשר ביקש להעלות לארץ ישראל. כחודשיים קודם לכן, בג' בניסן תרצ"ט, עלו ר' יעקב ואחד עשר ילדיו לארץ הקודש, נמלטים מהחרדה האופפת כל לב בהונגריה וסביבתה. עם המשפחה הברוכה הגיעו אך בקושי עשרים מזוודות קריטיות ליום יום, כל יתר הרכוש נארז והועלה על ספינת משא שתגיע מאוחר יותר לנמל יפו.

לקראת חג השבועות, הגיעה הבשורה כי בעוד כמה ימים, ביום ששי הקרוב, תגיע ספינת המשא ותעגון בנמל, ואז יתאפשר לעלות אליה ולאסוף את הרכוש היקר. ר' יעקב ומשפחתו ציפו לבוא הספינה, וכבר בבוקר יום ששי התייצבו ר' יעקב וכמה מילדיו בנמל, בהם גם בנו הרב טוביה שליט"א, שהיה אז כבן חמש עשרה שנה, והוא אשר סיפר את הסיפור לפרטיו.

מכיוון שהיום קצר, סיכם ר' יעקב מבעוד מועד עם חברת ההובלות, שתמתין לספינה ברגע עגינתה בנמל, תעמיס את כל הציוד, ותספיק לפרקו עוד לפני כניסת השבת. אלא שהדקות נוקפות, השמש כבר באמצע השמים, והספינה עוד לא עגנה... הוא מביט בשעון ובספינה המדדה אל החוף לסירוגין, והמתח על פניו שובר שיאים...

לבסוף עגנה הספינה, ור' יעקב מעניק טיפ הגון למובילים, כדי לזרזם במלאכת ההעמסה על המשאית. לאחר שעה קלה, כבר עשתה המשאית את דרכה לכיכר המושבות שבלב תל אביב, בואכה רחוב העליה 2, שם תתגורר משפחת שכטר. המובילים החלו לפרוק את המשאית, והניחו את החבילות על המדרכה הסמוכה לביתו כדי לאפשר לתנועת הכביש לשוב לסדרה.

ר' יעקב מביט בשעון, כבר כמה דקות לפני כניסת השבת. המשאית עודנה פורקת על המדרכה, וחלק מהפועלים כבר החלו להעלות את המשא לקומה השלישית. נותרו דקות בודדות לפני ששבת קודש תפרוש כנפיה על היקום, וחלק נכבד מרכושו עדיין על המדרכה...

בהדר מלכותי, בצפירה המבשרת על בוא המלכה, נכנסת לה השבת. ר' יעקב עומד, מביט בציוד היקר שעל המדרכה, ובכדור השמש השוקע אט אט אל תוך הים... 'זהו, זהו להיום!', הוא פוקד על המובילים. 'שבת' - הוא אומר בקול נחרץ, 'שבת היום. לא מזיזים כלום עד מחר בערב ויהי מה!'

המובילים שהבינו את המשמעות של השארת כל הציוד שבת שלימה על המדרכה, חשבו שנטרפה עליו דעתו. 'הודי', קרא אחד מהם, 'אל תעלה בדעתך להשאיר את כל הציוד כך על המדרכה. ברגע שתסתובב - הכל ייבזז, לא יישאר דבר מכל הרכוש היקר...'

כשנראה לו שר' יעקב לא מבין מספיק את משמעות האיום, הוא מוסיף: 'תראה, גם אם משהו יישאר, המשטרה תגיע מיד ותפנה את זה, זה מפריע לסדר הציבורי. אם זה חשוב לך, אז אנחנו ממשיכים להעלות את הכל עד המזוודה האחרונה...', הוא מסכם.

ר' יעקב מביט בציוד שלפניו, מבט של פרידה. נכון, יש כאן חפצים אישיים, זכרונות יקרים ללבו, ורכוש רב - שעלותו הון עתק. אבל שבת היום, שבת! 'לא ולא', אומר ר' יעקב, 'אחת דיברתי ולא אשנה. לא עלינו ארצה כדי לחלל כאן את השבת, נקודה!', הוא קובע נחרצות. המובילים מתרגזים, מתווכחים, הטונים בויכוח עולים... הללו מאיימים כי הכל ייעלם וייבזז, ור' יעקב כאילו אינו שומע, וחוזר על טענתו: 'לא עלינו ארצה כדי לחלל כאן את השבת!'

מרחוק מבחינים שני שוטרים בריטיים בנעשה. הדי הויכוח הקולני הגיעו לאוזניהם, והם מיהרו למקום לנסות לעשות סדר. 'היהודי צודק, יש לאפשר

אפשרות שכיבה כלל, אלא רק מקום ישיבה צפוף ומחניק. במקום הזה יאלץ להעביר את השבועיים הקרובים...

אך כל אלה, לא עניינו אותו כלל. זוחלים? חרקים? מקום לשכב? קור מקפיא? - אלה דאגות לימים יפים... כאן בצינוק יש לדאוג לקידוש, כבר הלילה יחול הלילה השני של החג, והוא חייב, אבל ממש חייב, לומר את הקידוש. אם לא על יין, לפחות על פת...

הוא מביט לכל הצדדים, הצינוק קטן מאוד, כך שהוא מסיים את הסקירה די מהר. הכל סגור, חסום, אטום, חשוך, מצחין. איך מכניסים לכאן פת לקידוש? מצד שני - הרי לא שייך לעבור את ליל החג בלי לקדש!

באותם רגעים בדיוק, הסתובב בנו הצעיר סביב הצינוק, מחפש סדק, אולי חור קטן, דרכו יוכל להשחיל משהו פנימה ולהיעלם בזריזות בחסות החשיכה... לאחר דקות חיפוש ארוכות, גילה בפינת הצינוק נקב קטן, והחל לתחוב דרכו חתיכות חלה ישנה...

הרב רוט התרגש לנוכח חתיכות החלה החודרות מבעד לצינוק. כל נתח חלה שכזה מילא את לבו בשמחה אין קץ, שווים היו לו פתיתי החלה כמטילי זהב יקרים... כשהכמות הצטברה לכדי 'כזית' של ממש, כבר גאה לבו מאושר והוא כמעט יצא בריקוד...

בשעת ליל מאוחרת, בצינוק קפוא באוירתו, עמד הרב רוט לוחט בדבקותו,

הוא התנועע ברגש, פניו קרנו מאושר, דמעות רותחות זלגו על לחייו, מרטיבות את זקנו העבות, מלחחות את המילים הבוקעות מפיו בדבקות: 'אשר בחר ב-נו מכל עם ורוממנו מכל לשון וק-ד-ש-נו במצוותיו...'

מה לו הקור המקפיא, ואת מי מעניין הצינוק הצפוף, ובכלל לא חשוב שאין לו מזון והוא נטול ביגוד, והסוהרים כלל אינם מאיימים עליו... העיקר שהוא זוכה לשמור בקפידה כל שבת וחג, העיקר שגם היום זכה להתעקש בכל מחיר לשבות ממלאכה בשבת ויום טוב! לימים, זכה הרב רוט לעלות לארץ ישראל, ואת סיפור חייו שמענו מכלי ראשון, מפי הרה"ג רבי דוב מאיר פייבוש שליט"א, דומ"צ דחסידי בעלזא בבני ברק. עד ימיו האחרונים לפני שנפטר בגיל תשעים ושש זקן ושבע ימים, היה הרב רוט שב ואומר בהתרגשות עזה ולא פעם בעיניים לחות: 'זכיתי שנתיים ימים להילחם בשביל לשמור שבת, זכיתי להתעקש ולזכות בקדושת השבת גם בתוך החושך בסיביר, ובמשך כל השנתיים הללו מעולם לא נכשלתי באיסור שבת, אף לא באיסור דרבנן!'

כי במשך כשנתיים ימים של שהות בסיביר, ביותר ממאה שבתות וחגים שבתוכן, נלחם הרב רוט בהתחכמויות ובעורמה רבה, ולא נרתע גם מלהיענש בשל הקפדתו לשמור על השבת. מלקות או כלא, עונשם וגם איומים, כל אלה לא יכלו לנשמתו העקשנית, המאירה באור השבת וכל חושך שבעולם לא יכבה את אורה...

במשך הדורות, הקפדה על קדושת השבת בד בבד עם עמידה עקשנית לקיום השבת, היתה עשויה לא פעם להיות קשה ומורכבת. ועדיין, בכל הדורות התעקשו יהודים ולא ויתרו על קדושת השבת, לא הרשו לעצמם להפסיד את החוויה הרוחנית המענגת והנפלאה כל כך!

והיום - זכינו, בסייעתא דשמיא, לעשות את השבת בבתים מוארים יפה, לערוך את סעודות השבת סביב שולחנות ערוכים, לחוות את השבת מתוך רוב שמחה. כמה מרגש הדבר וממלא בשמחה, כמה עלינו להודות ולהעריך את המתנה היוקרתית הזו, ולעשות הכל כדי לעמוד על המשמר ולוודא כי איננו נכשלים חלילה, כי איננו פוגמים בקדושת השבת אף בשוגג...

השבת היקרה נותנת לנו הזדמנות להתחבר לאבא שבשמים, לשוב להרגיש בנוי אהוביו היושבים בביתו וחוסים בצלו. על כן נצא בשירה ובזמרה, כי 'יום זה מכובד מכל ימים, כי בו שבת צור עולמים!'

רעד בלתי נשלט...

שעת צהרי שבת בחצר ביתו של הגאון רבי יוסף ליס זצ"ל. על יד גדר החצר, סמוך לשער הכניסה עמדו הרב ליס ותלמידו - הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, ושוחחו בדברי תורה. לפתע, שאל הרב ליס את תלמידו: 'מה אתה עושה?'

'אינני עושה כלום', השיב בסתמיים, הן הם עומדים באמצע שיחה והוא לא עושה כעת דבר... לאחר כמה דקות שב הרב ליס ושאל: 'מה אתה עושה?'

'ושב השיב במשיכת כתפיים: 'אינני עושה דבר... כשהשאלה 'מה אתה עושה?' נשאלה בפעם השלישית, שם הרב פינקוס לב כי הוא עומד על יד השער, וכל העת פותח הוא את השער וסוגר אותו מבלי משים, כך שתוך כדי השיחה, בלי לייחס לכך חשיבות, מנענע הוא את השער אילך ואילך...'

'אני פותח וסוגר את השער', השיב, ורק אז הבין כי רבו התכוון ללמדו משהו. 'דע לך', אמר הרב ליס, 'כי בשבת יהודי לא עושה דברים בלי לשים לב. הידיים נעות וזזות כהרגלן במשך ימי השבוע, ואנו נדרשים לבדיקה מעמיקה אם כל תנועה שלנו מחושבת כהלכתה ומתאימה לשבת קודש...'

הרב ליס הרהר קלות והוסיף: 'היה לי סבא אדם גדול, חסיד קוצק נודע, שבכל ערב שבת משעת חצות היום, החלו ידיו מזדעזעות ברעד בלתי נשלט, עד צאת השבת. הוא שמר את ידיו כל כך, נזהר שלא לפגוע חס ושלום בקדושתה של השבת... הוא החזיר בנו את הזהירות בכבוד השבת, שבשבת הידיים אינן זזות מבלי לדעת מה הן עושות...'

כי השבת היקרה, כמו מתנה נדירה, זקוקה לשמירה מעולה. וכיוון שאנו כה רגילים במעשי היום יום, אנו נדרשים לחשיבה יתירה על כל תנועה, לוודא כי אנו נוהגים לגמרי כשורה, להבטיח שאיננו נכשלים ולו לרגע אחד!

במהלך השבת, יש לנו לא מעט פעמים, בהן אנו צריכים להשקיע תשומת לב. כשניגשים לפנות את השולחן, לפתוח אריזה של עוגיות, וגם כשלוקחים טעימה מהטשולנט בליל שבת... חשוב כל כך להשקיע חצי דקה של מחשבה, לחשוב איך עושים זאת בצורה הנכונה והמותרת, לשמור על השבת כהלכתה ובמלואה!

'השבת נועם הנשמות והשביעי עונג הרוחות' - הבה נשמור על הנועם, ונזכה בעונג הרוחני והטוב ביותר!

לו לשמור על דרישות דתו! קבעו השוטרים לבסוף, 'אנו נישאר לשמור על הציוד עד צאת השבת, ואתם המובילים - לכו מכאן עכשיו ושובו רק מחר בלילה!'

הרכוש היקר נותר על המדרכה, את ר' יעקב לא מעניין בכלל אם השוטרים שומרים עליו היטב או שמא זנחו את משמרתם... הוא הולך לבית הכנסת בצעדי ריקוד, מזמזם לעצמו בהתרגשות ניגון עתיק של שבת קודש... לבו נושא אותו טפח וטפחיים, הוא מרגיש את אירת הקדושה השוררת בחלל, והרכוש היקר שעל המדרכה לא מעסיק אותו בכלל...

במוצאי שבת, אחרי הבדלה, ר' יעקב יורד למטה. שני השוטרים עדיין עומדים שם, צמוד לכל הרכוש, ושומרים שמירה הדוקה. הכל מונח במקומו, בדיוק כפי שהשאיר אמש, והשוטרים עומדים ומזהירים את העוברים ושבים, לבל יפגע מישהו בציוד היקר...

ירח של מוצאי שבת האיר, ונשמתו של ר' יעקב הוארה אף היא באור יקרות. אין לדעת מדוע היו השוטרים סבלניים כל כך, לשמור יממה שלימה על ציוד של אדם זר...

שבת היא מקור הברכה, לא יתכן נזק בגלל שמירתה. ככל שנשמור עליה יותר בדייקנות, בזהירות ובהתלהבות, נצליח להביא אל בתינו את אותה ברכה יקרה, שהשבת היקרה נושאת עבורנו משמי מרומים!

לא פעם, במהלך השבת אנו נתקלים בשאלות מקומיות. כיצד לפתוח אריזה, כיצד לסדר ספרים, באיזה אופן ניתן לנקות משקה שנשפך... אם נבקש לעשות פעולה פעוטה כמו לאכול תמר - האם מותר להוציא את הגרעין תחילה? האם מותר להניחו ולהסירו מהשולחן? ואם כן, כיצד יש לפנות את המפה אחר כך? ולשטוף את הסכין אחר השימוש - מותר או אסור?

פעמים רבות אנו יודעים את ההלכה, אנו כמעט בטוחים כי כך וכך ראוי לעשות. אך הרבה יותר כדאי לוודא זאת מתחילה, להבטיח כי איננו נכשלים חלילה, להיות משוכנעים שאנחנו שומרים על הכללים הנכונים בבית המלך, ולא מפסידים אף חלק מהחיבור אתו, מחוייט 'מעין עולם הבא יום שבת מנוחה!'

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

השתדלות ברב בית כנסת

רב בית כנסת המכהן כבר עשרים שנה בקהילה, ביקשו ממנו להיות רב בקהילה אחרת שיש בה ציבור גדול יותר. נשאלה שאלה האם מותר לאנשי המקום הראשון לפעול ולשדל שלא יעבור לשם, מפני שבני הקהילה מרגישים שאם הרב יעבור לשם יפסידו הרבה ברוחניות שלהם, או שמא מאחר שבמקום השני יש יותר אנשים שצריכים לו הוי בגדר ביטול זכות הרבים.

השיב רבנו: איתא בברייתא (ב"מ סב, א) וחי בהם חייך קודמים לחיי חברך, ואם יש קיתון אחד של מים ישתמש בו לעצמו. וכמו כן לענין רוחניות, שזהו חיי נפש ממש, חייב לדאוג עבור עצמו לפני השני, ואם הסיבה שרוצים שהרב יישאר במקום הראשון הוא בגלל הרוחניות של הקהילה הראשונה מותר להם לעשות השתדלות להציל הרוחניות, דחייך קודמין לחיי חברך. (מים חיים תפילה עמ' 99)

לא לשוחח בבית הכנסת

באחת הקבלות של רבנו לפני ר"ה תשנ"ח נמצא, שלא לשוחח שיחת חולין בבית כנסת. אכן, בדרך כלל כשהיו מדברים עם רבנו בבית כנסת בשיחת חולין לעצה ותושיה, היה משתדל לצאת מבית מדרש ורק אז מדבר עמם.

גבאי שטעה וגרם הפסד לבית הכנסת

מעשה שהיה בראובן שקנה עליה והגבאי טעה ונתנה לשמעון, כי סבור היה ששמעון קנה את העליה. ויש לדון אם יש לחייב את אחד מהם לשלם. והשיב רבנו, את ראובן הקונה אין לחייב כלל כיון דלא קיבל את העליה,

ואת שמעון העולה ג"כ אין לחייב כיון דלא התחייב ולא קנה. ואת הגבאי ג"כ אין לחייב מטעם שהפסיד לביהכ"נ, משום דהוי רק מניעת ריוח ולא הפסד בידים. ונשאל א"כ יוצא שכולם פטורים, והשיב אה"נ דיני אדם ודאי כולם פטורים. שוב נשאל אמאי הוי רק מניעת ריוח, הרי לכאורה יש כאן כבר חוב ממוני לביהכ"נ, ע"י זה שקנה את העליה והתחייב, וא"כ לכאורה הוי זה הפסד בידים, ומדוע פטור הגבאי. והשיב דזה תלוי אם יכול הקונה לחזור בו מקנייתו, דאם אינו יכול לחזור בו א"כ

הוי הפסד בידים משום שביהכ"נ זכה כבר בכספו, אבל אם יכול לחזור בו לפני שעולה לתורה הרי זה עדיין לא שלו, וביהכ"נ עוד לא זכה בכספו וא"כ אין כאן הפסד בידים. (הרה"ג ראי"ש פרידליס עומקא דפרשה ויקהל תשע"א)

י-ץ-זמוד!! ר' מושה בן זליא שליטי!

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

"אני יכול לקנות כל דבר שארצה - כל בנין, כל מטוס או כל יאכטה שאחפוץ בהם", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק, כדי לקנות שבת אחת של יהודי" ... □ השליח חזר לאחר זמן קצר והודיע: "מדובר בעסקים, אבל ראש הממשלה מוסר כי הוא מוכרח לראותך כעת". רוטשילד לא התרשם: "הסיכום בינינו הוא כי בשבת אינני עובד. לא אוכל להגיע"...

ולהתחילו ביום ראשון, כי זו היתה הדרך היחידה שלהם לקבל הרצאה פותחת מקיווי ברנהרד...

חדשים ספורים לאחר הכנס, קיבל ברנהרד שיחת טלפון נוספת מאותו סמנכ"ל. לפני מספר ימים הוא שהה יחד עם ביל גייטס במטוסו הפרטי. דיברו שם על הכנס ועל ההרצאה, והוא סיפר לבוס על הסכום האדיר שהוצע לברנהרד, ועל עקשנותו שלא להרצות בשבת. כעת התקשר הסמנכ"ל כדי לשתף את ברנהרד בתגובתו המתפעלת של מר גייטס: "אני יכול לקנות כל דבר שארצה - כל בנין, כל מטוס או כל יאכטה שאחפוץ בהם", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק, כדי לקנות שבת אחת של יהודי"...

כאשר היהודי עושה את שבתו קודש, ושומר עליה מכל משמר, גם הגויים מכירים בכך שהשבת היא ערך עליון עבורו, ואף יודעים להעריך את הנחישות והעקביות ששמירת השבת מעידה עליהן.

(לקראת שבת - דרשו)

"וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה" (לה, ב)

מסופר על אחד מבני משפחת רוטשילד, שהיה שותף עם ראש ממשלת אנגליה בכל מיני עסקים, ושימש גם כיועצו. ליל שבת אחד, בעודו יושב עם כל משפחתו לסעודת השבת, נשמעו לפתע נקישות על הדלת, בפתח עמד שליח: "ראש הממשלה זקוק לך לענין דחוף ביותר". "אם מדובר בפיקוח נפש, אבוא", ענה רוטשילד, "אולם אם הנושא קשור לענייני מסחר ותעשייה - איני יכול לבוא. שבת היום".

השליח חזר לאחר זמן קצר והודיע: "מדובר בעסקים, אבל ראש הממשלה מוסר כי הוא מוכרח לראותך כעת".

רוטשילד לא התרשם. "הסיכום בינינו הוא כי בשבת אינני עובד. לא אוכל להגיע". בפעם השלישית הגיע השליח עם איום רציני: "ראש הממשלה ביקש להודיע לך, כי אם אינך מופיע מיד במשרדו, הוא מבטל את כל העסקים המשותפים שלכם, ואתה מפוטר". "קיבלתי את הודעת הפיטורין", השיב רוטשילד, סגר את הדלת, ושב לסעודת השבת. צריך להבין שלא מדובר בפיטורין מעבודת המזכירות... מדובר היה בסכומי כסף עצומים שילכו לאבדון, וגם בהפסד של כבוד ושל מעמד, אבל רוטשילד עמד בניסיון.

במוצאי שבת הוא שוב מקבל הודעה - ראש הממשלה מבקש שיגיע למשרדו בדחיפות. כשנכנס רוטשילד למשרד ראש הממשלה, התקבל בחיבוק חם. "אני חייב לך כסף רב", בישר לו ראש הממשלה, והסביר: "היה אצלי סיני אחד, מיליארדר, דיברנו, והשיחה התגלגלה. במהלך הדברים אמרתי לו שאני מכיר יהודי שלא ימכור את השבת שלו בשום מחיר. הוא לא האמין לי, ואני התעקשתי. התערבנו על סכום עתק, ואז שלחתי לקרוא לך". "בזכותך ובזכות השבת שלך הרווחתי סכום כסף עצום", סיים ראש הממשלה, "מגיע לך מחצית ממנו"...

(לקראת שבת)

"וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת" (לה, ב - ה)

מסופר על הרב הקדוש רבי נטע מאובריטש, שהיה מתגבר על עצמו שלא להירדם במשך השבת כולה, והיה מתמיד בלימודו, עד שהיה מסיים מדי שבת בשבתו את כל מסכת שבת. שאלוהו פעם אנשי ביתו: האם אין בהנהגה זו משום עינוי, והרי אין להתענות בשבת?

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" (לה, א)

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל פסק פעם פסק הלכה שאחד מן הפוסקים יצא לחלוק עליו ולפסוק כנגדו. קבוצת אברכי כולל, תלמידיו של אותו פוסק, החליטו לעלות לביתו של רבי בן ציון להתווכח ולהתעמת עמו ולהוכיח לו כי הצדק עם רבם... כששמע רבי בן ציון על מה באו, אמר להם: "לשוא טרחתם, חזרתי בי מאותו פסק". שמחו על חזרתו אך התאכזבו מהעימות שבוטל...

כשהלכו, תמה מקורבו: האמנם חזר בו ולא ידענו? אמר לו רב"צ: "מדוע אחזור בי, הן פסקתי לאמיתה של תורה! אבל ראיתי שבאו להתנצח ולעורר מחלוקת ולא כדי להבין דעתי, הרי "מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע", ומצינו בגמרא (ברכות כז:): שרבי יהושע אמר לרבן גמליאל שחזר בו למרות שעמד בדעתו כדי שלא להתעמת...

(יגילו במלכם)

"ששת ימים תעשה מלאכה" (לה, ב)

פעם אחת, הגיע רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים" לעיר אחת, ושמע כי יש שם יהודי עשיר בעל בית החרושת, המעסיק פועלים יהודים בשבת. הלך ה"חפץ חיים" אל ביתו של העשיר, וביקש ממנו להפסיק את העבודה בשבת. יודע אתה - אמר העשיר - כמה אני מרוויח ביום אחד? ארבעת אלפים רובל! אם אסגור את המפעל בשבת אפסיד סכום עצום. לפיכך איני יכול לסגור!

דע לך - אמר ה"חפץ חיים" - שאם לא תסגור בשבת, עלול אתה להפסיד את כל רכושך! כתוב בתורה - המשיך הרב - "ששת ימים תעשה מלאכה". לכאורה קשה, מדוע מצווה התורה לעבוד ששה ימים? הרי העיקר הוא לשמור את השבת, ואם כן היה צריך להיות כתוב רק "ביום השביעי יהיה

לכם קדש שבת שבתון לה"'. אלא - הסביר הרב - כל פרנסת האדם תלויה בשמירת השבת! אם לא תשמור שבת, גם במשך ששת ימי השבוע לא תהיה לך עבודה! מה הרב חושב? - לעג העשיר - וכי בגלל פסוק אחד בתורה, אסגור את בית החרושת שלי? איני מסכים! המשיך העשיר לחלל את השבת בבית החרושת, אולם זמן קצר לאחר מכן, עיקלה הממ שלה הרוסית את כל רכושו של האיש ונשאר עני וחסר כל...

"וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה" (לה, ב)

קיווי ברנהרד הוא יהודי שומר תורה ומצוות מזרם אפריקה. לפני מספר שנים הוציא ברנהרד ספר המלמד כיצד ניתן ליישם תכונות מסוימות, ולתרגם אותן להצלחה בעולם העסקים הקשוח בעידן המודרני. הספר הפך להצלחה רבה, והפך לרב מכר בינלאומי. במקביל - הביקוש להרצאותיו של ברנהרד הלך וגבר, והוא הוזמן להרצות ולהנחות בכנסים עסקיים בכל העולם. יום אחד הוא מקבל שיחת טלפון מסמנכ"ל בכיר בחברת מייקרוסופט העולמית, שמייסדה - ביל גייטס הוא מגדולי עשירי העולם. קיווי הוזמן להרצות בכנס בו ישתתפו כל מנהלי החברה. הרצאתו של ברנהרד תהיה הרצאת הפתיחה.

קיווי ברנהרד רצה לענות בחיוב להזמנה, כמובן, אולם כשפתח את יומו כדי לבדוק את התאריך, גילה כי יומו הראשון של הכנס אמור להיות בשבת. "בשבת אני לא עובד", הודיע ברנהרד לסמנכ"ל הבכיר. התגובה היתה נדהמת. הוצע לו סכום כפול ומשולש, מאות אלפי דולרים, אבל ברנהרד בשלו: "בשבת אני לא עובד, וזה לא משהו שכסף יכול לפתור". בסופו של דבר חברת מייקרוסופט נאלצה לשנות את תאריכי הכנס,

השיב להם הצדיק: מסופר על הקיסר נפוליאון, שמעולם לא שכב לישן במשך היום, אף לא למנוחה קצרה. כשנשאל נפוליאון מדוע נוהג כך, השיב: בשעה שאני ישן, איני נוהג באופן שונה מיתר האנשים, ואיני מרומם ונעלה מהם, ועל כן בשנתי הריני אדם פשוט ולא קיסר. מכיון שכך, מוותר אני על השינה, ובלבד שלא להפסיד ולו לשעה קלה את מעמדי המיוחד כקיסר. כך גם אני - סיים רבי נטע את דבריו - השבת היא מתנה כה קדושה ויקרה, עד שחבל להפסיד ממנה אפילו רגע קטן בשנה.

(סיפורי צדיקים)

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

בתיקוני זוהר דרשו על חומרתה הנוראה של מדת הכעס, ובפרט ביום השבת.

הגאון רבי שבתי פרנקל זצ"ל היה אוד מוצל מאש התופת הנאצית, איש רם משכמו ומעלה, תם וישר שעשה מלאכת ה' באמונה. משאת חייו היתה להוציא לאור את ספרי ה'יד החזקה' להרמב"ם במהדורה חדשה ומפוארת, נקיה מכל שגיאה וטעות ומסוננת מכל רבב. למען מטרה קדושה זו, השליך נפשו מנגד להשיג את המהדורות הראשונות של הספרים, ולהתחקות אחר כתביו המקוריים של הרמב"ם. הוא הקדיש שנים ארוכות להשלימם בצורה היותר טובה ומפוארת. באחד הימים, לבש משרדו של רבי שבתי אווירת חג. חודשים ארוכים של עמל ויגיעה באו לסיומם. כתב יד עתיק ונדיר של אחד מתלמידי הרמב"ם נמצא במצרים, ובתוכם של שרים, שגרירים, חברי פרלמנט וראשי ממשלה במדינות שונות, הצליח

רבי שבתי לרכוש את כתב היד המיוחד מהשלטונות המצריים תמורת סכום עתק.

הקלף העתיק והנדיר היה מונח על שולחנו, ועוזרו נקרא לחדר כדי לבחון עמו את כתב היד. כשכוס קפה בידו, נכנס העוזר לחדר, כשהוא נרגש לחזות בעיניו בכתב היד שכה ייחלו להשגתו. מרוב התלהבות, נתקל העוזר באחת מרגלי השולחן, וכוס הקפה התהפכה על השולחן, הישר על הקלף העתיק ויקר המציאות. היה זה עניין של שניה עד שהבינו השניים כי כתב היד העתיק, סכומי הכסף האדירים, ההשקעה והמאמצים חובקי העולם - הכל ירד לטמיון. מעיסה של קלף מתפורר וקפה - אי אפשר היה לעשות דבר.

העוזר, שלא ידע את נפשו מרב צער ופחד, השפיל את עיניו וקפא במקומו. מרוב מבוכה ואשמה לא העז כלל לזוז, ונותר כך דומם כשמבטו נעוץ ברצפה. רבי שבתי יצא מן החדר, וכעבור שתי דקות חזר ובידו... ספל קפה. הוא הניח את הספל לפני העוזר ואמר לו: "כמדומני שכוס הקפה שלך נשפכה. קח, שתה!"...

דומה שכל מלה נוספת מיותרת. כמה עוצמה גלומה במעשה זה של רבי שבתי! כמה גדלות נפש! כמה כבישת הכעס ועבודת המדות דרושות בשביל כך! מי יודע, אולי מעשה זה מצטרף לשלל זכויותיו הגדולות של רבי שבתי, שבעטיין זכו אותו משמים לההדיר את ספרי הרמב"ם, ולגרום איתם מהפכה של ממש בעולם התורה.

(לקראת שבת - דרשו)

"לא תבערו אש" (לה, ג)

כשחזר הרה"ק בעל התניא זיע"א לביתו בויטעבסק בפעם הראשונה, מאז שהגיע לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, היה שוהה רוב שעות היממה בעליית הגג, שם היה לומד ומתפלל. פעם נשמע מכיוון העלייה קול חבטה שהעיד, כי ככל הנראה הרבי נפל ארצה. זוגתו הרבנית וגיסו שהיו בבית באותה שעה, מיהרו לראות מה אירע, ומצאו אותו שוכב בפישוט ידיים ורגליים על הרצפה ונראה כמעולף. הם החלו מיד בפעולות על מנת להשיב אליו את רוחו. גיסו הביט לרגע בפניו והבחין כי לא מדובר בהתעלפות, יש להניח לו לנפשו, הוא לא מעולף, הוא פשוט נמצא בעולמות נשגבים וטמירים, להיותו איש צדיק עליון מורם מעם, אמר הגיס.

לאחר רגעים ארוכים, התעורר הרבי, עמד על רגליו כאילו דבר לא אירע. לשאלתם, ענה הצדיק: באמצע תפילתי ראיתי כי נגזרה גזירה על העיר ויטעבסק להישרף ח"ו, התחלתי להתפלל כדי להעביר את רוע הגזירה, וברוך ה' הצלחתי בתפילתי. אמנם, מכל גזירה נשאר רושם כלשהו, בעוד זמן מה תפרוץ שריפה קטנה בעיר, אך היא תכלה רק את ביתו של גוי אחד, ולא תתפשט הלאה.

חלפו רגעים ספורים, והנה נשמעו קולות פעמונים בכל העיר, אות על שריפה גדולה המאיימת להתפשט בעיר. כוחות כיבוי התחילו נעים ברחובות במרוצה, ובני הבית המודאגים התחילו לארוז במהירות ארגזים עם חפצים יקרים, כדי להציל את מה שניתן. מדוע חוששים אתם? שאל הרבי, הלא אמרתי כי רק בית אחד יישרף ויהיה זה בית ברחוב הגויים. כך היה, השריפה עצרה וכילתה לבסוף רק בית אחד ברחוב הגויים.

(סיפורי צדיקים)

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

המגיד רבי יעקב מדובנא, הלך פעם בשבת ברחוב היהודים בברלין, והנה לקראתו יהודי משכיל המטייל ברחוב ועשן עולה מפיו. פנה אליו המגיד ושאלו: "שמא שכחת כי שבת היום?" הלה השיב בעזות מצח: "יודע אני ששבת היום, ויודע אני גם שהתורה אמרה 'לא-תבערו אש' ואף על פי כן אני מעשן היום".

השיב לו המגיד מנה אפים: "רואה אני שאיש אמת אתה, ואינך מנסה לסובב בכחש את מעשיך, ואם כך תמה אני, מה לאיש אמת כמותך להתהלך עדיין בעולם השקר? והלא מקומך בעולם האמת..."

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (לה, ג)

במדרש (ילקוט שמעוני) מסופר, כי פעם אחת בא אדרינוס הרשע קיסר רומי, ואמר לרבי יהושע בן חנינא: דע לך, כי אני יותר טוב ממשה רבך! מדוע? שאל רבי יהושע. זאת משום שאני חי, ואילו משה רבך מת! ענה אדרינוס הרשע. אשאל אותך שאלה - אמר רבי יהושע - האם יכול

אתה לגזור על נתיניך שלא ידליקו אש במשך שלושה ימים?... ודאי! - התגאה הקיסר - ואוכיח לך כי כך. אמר ועשה. גזר גזירה על כל עמו שלא ידליקו אש במשך שלושה ימים. בערבו של היום הראשון, עלו הקיסר ורבי יהושע בן חנינא אל גג הארמון והביטו סביב. לפתע ראו מרחוק עשן מיתמר ועולה... זה מהו? הצביע רבי יהושע על העשן. זהו ביתו של שר העיר - ענה הקיסר - והרופא יעץ לו לשתות מים חמים לרפואתו על כן מחממים לו שם מים...

רואה - אמר לו רבי יהושע - אתה, שחי אתה, בטלה גזרתך כבר ביום הראשון! ובמה בטלה? בדבר שאין בו פיקוח נפש כלל. ומי עבר על דבריך? אחד מחשובי שריך!... ואילו משה רבנו, משעה שגזר עלינו מה שכתוב בתורה: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", לא נמצא אף יהודי שידליק אש בשבת, ואף על פי שמשה רבנו מת לפני שנים רבות, גזירתו לא בטלה והיא שרירה וקיימת!

"כל איש אשר נשאו ליבו... אותו

הביאו את תרומת ה' " (לה, כא)

"אותו הביאו" - את הלב. לא דיי שתורמים

למשכן; התרומה צריכה להיות בלב שלם.

(אור ישרים)

"זהם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר" (לו, ג)

מעשה באחד מחסידי גור שהיה חייב לנגיד הידוע ר' שלמה סירקיס סכום כסף גדול, ובא אל ר' שלמה והתנצל לפניו שאין לו לשלם, וביקש ממנו שיעזור לו לצאת מחובותיו, על ידי שישגי עבורו סכום כסף בהלוואה מכמה אנשים. הסתכל ר' שלמה ברשימת שמות האנשים שמהם רצה החסיד ללוות את הכסף ואמר: אני רואה בין עשרת האנשים שרשמת, רק חמישה שיוכלו להלוות לך, ואת השאר אני אלוה לך. החסיד יצא מכליו מרוב התפעלות, שהרי לא די שהוא חייב לר' שלמה סכום כסף גדול, הוא עוד מוכן להלוות לו עוד. כשהיה החסיד בגור אצל רבו ה"שפת אמת", סיפר לו את כל העניין, ביקש הרבי להכיר את היהודי אציל הנפש. הביא החסיד את ר' שלמה לרבו, הרבי קרבו מאד, ומאז נקשר אליו ר' שלמה בכל נפשו.

"זהם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר" (לו, ג)

זה סימנה של נדבה הניתנת ברצון ובכל הלב, שהנותן בא בעצמו ומביאה "בבוקר-בבוקר", משכים ונותן.

(כלי יקר)

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

פישטו באצ"י נשם עמוק עמוק, פעם ועוד פעם, גילגל את כל עיניו אנה ואנה, גירד

באצבע ידו הימנית את לחיו השמאלית, הביט פעם נוספת בשאלה שלפניו ושוב נשם עמוק עמוק

בכל עוצמת השאיבה של שני נחיריו בו זמנית. כך עמד במקומו במשך דקות ארוכות והביט

ניכחו בעיניים משתאות, בלי להתייחס לרעד הגובר ברגליו...

באצ"י פתח את הדלת בחלוק משי כתום כמנהג בעלי בתים חשובים שם, והתרגש לראות את המשלחת הכל-כך חשובה עומדת בפתח. כמובן הוא הזמין אותם בלבביות להיכנס פנימה ולהתרווח יחדיו על כורסאות הקטיפה המפוארות, לא לפני שהניח לפנייהם על השולחן הסלוני בקבוק שליבוניץ משוכח עם כוסיות קריסטל מבהיקות.

ישבו ודברו בטוב ובנעימים על כל מיני הא ודא, לגמו כמה שלוקי שליבוניץ כלאחר פה, עד שהרגישו שהאוירה מספיק נינוחה כדי להתחיל לדבר על העניין שבגינו הגיעו. ובכן, ראה ר' מיכאל היקר - אמרו לו - שקלנו את הצעתך להיות אב"ד טושוואלי בכבוד ראשים והגענו למסקנה כי אכן אין ראוי ממך בכל מחוז טושוואלי לרשת את מקומו של רבינו האהוב בעל ה"פני אביגדור", ששמו יצא לתהילה בכל הונגריה כמורי-מוריניו ת"ח מופלג שבמפלגים. אבל לפני שנאשר את העניין בצורה רשמית, יש איזו פרוצדורה קטנה שעל המועמד לעבור אותה בשופי: בד"א? ובכן, יש בב"ד

של טושוואלי מנהג עתיק יומין שעובר מדור לדורי דורות ולפיו כל מי שעומד להתמנות לאב"ד מקבל מעטפה ובה שאלה הלכתית מצוייה שנכתבה ע"י חברי ביה"ד, ולאחר שהוא עונה עליה תשובה ראוייה בטוב טעם ודעת למדני, או-אז מיד הוא מתמנה בטקס חגיגי לאב"ד טושוואלי כממשיך דרכם של גאוני עולם שכיחנו בתפקיד לדורותיהם.

נו אדרבה ואדרבה - השיב פישטו באצ"י בקול רועד מהתרגשות חגיגית - לא חשבתי לרגע אחד שאפשר לזכות להיות אב"ד טושוואלי בלי להוכיח

התאמה לתפקיד. תנו לי את המעטפה עם השאלה ואני אשיב תשובה הלכתית ראויה לאחר שאלמד את הנושא לפני ולפנים, ואפילו לא אתעצל להתייעץ עם תלמידי חכמים נוספים כדי להעמיד את האמת על תילה בנויה כנאה וכראוי לטושוואלי שלנו. ביד רועדת הגיש ראש הקהל את המעטפה לפישטו באצ"י, והמשלחת המכובדת קמה לצאת מהבית, לא לפני שאיחלו לו בלבביות שיצליח להשיב כראוי על השאלה ההלכתית, משום שעניי כל טושוואלי נשואות אליו. לאחר שיצאו מהבית הזדרז פישטו באצ"י לפתוח את המעטפה בידיים רועדות מיראת הרוממות. הוא שלף במהירות את כתב השאלה ההלכתית מתוך המעטפה וקרא אותו בשקיקה.

וזה מה שהיה כתוב לפניו: שאלה, מה דינו של בן פקועה שנולד מהול לפני עלות השחר בע"ש בה"ש לגר תושב שמתו אחיו מחמת מילה שלא בזמנה ברשות היחיד בלי כוונה להזיק בשוגג הן על ידי עצמו והן על ידי כל דאלים גבר שיש בו ולא בשלוחו מחצה על מחצה ביודעין שנטבלו במדרס מי פירות גינוסר בזולשפט בן דורסאי והוזמו לפני גמר דין רודף על מנת כאומר פלגין מעכשיו לאחר יד ורגל קלוטה כמי שהונחה בחצר הבעלים שנשחטו והודחו בלח ששה מעל"ע בסניא דיבי לאחר יאוש למפרע ברוב ישראל שאינו ניכר בדופן עקומה ששאל מעכו"ם הדיוט שקנה שביתה בכורת שאין לה תוך מלגו ומלבר קמצא בימין מחוץ לנהרא נהרא ופשיטה בזמן הזה או למעלה מן הטבע במבוי המדולדל שלא היה בעולמו להכעיס נ"ט בר נ"ט בכי יותן בב"א לסירוגין.

פישטו באצ"י נשם עמוק עמוק, פעם ועוד פעם, גילגל את כל עיניו אנה ואנה, גירד באצבע ידו הימנית את לחיו השמאלית, הביט פעם נוספת

מאמרי מוסר וסיפורים שבין פורים קטן לפורים גדול

יהודי הונגריה רגילים לספר מעשה ידוע שהיה במחוז ההונגרי טושוואלי על הגבול הסמוך לאוסטרו-צ'כיה לפני מלחמת העולם הראשונה. באותם ימים היה בטושוואלי יהודי נכבד ששמו יצא לתהילה בכל רחבי הונגריה כעשיר מופלג ביותר ובעל חסד עצום, שמו היה מיכאל פישטו, או כפי שנהגו לקרוא לו בחיבה פישטו באצ"י. ויהי היום ולפתע פתאום נפטר בטושוואלי הגאון ר' אביגדור צונליטש, בעל ה"פני אביגדור" זצ"ל, שהיה אב"ד טושוואלי במשך כמעט למעלה מארבעים שנה והיה נערץ על כל תושבי טושוואלי ואף יצא שמו לתהילה במחוזות שמחוץ לטושוואלי. בחלוף ימי האבל פרצה סערה נוראה בטושוואלי, לאחר שאותו עשיר ר' מיכאל פישטו, ה"ה פישטו באצ"י, פנה לראשי הקהל והציע את עצמו, לא פחות ולא יותר, להיות אב"ד טושוואלי במקום ה"פני אביגדור" הנערץ שהלך לעולמו ולא השאיר אחריו יורש ראוי. ראשי הקהל לא ידעו את נפשם ואת נפש המוני הטושוואליים מרוב מבוכה. מצד אחד היתה להם

הכרת הטוב מרובה לר' מיכאל פישטו שפיזר נתן לאבינוים ביד פתוחה ובנפש חפצה ורבים השיב מחובות וממצוקה.

אך דא עקא, כמו שאומרים ההונגרים, אותו עשיר ובעל חסד מופלג ר' מיכאל פישטו היקר, לא רק שלא היה למדן מופלג, אלא היה מופלג בעם-הארציותו. ככל שקופתו היתה מלאה בעושר רב וככל שליבו היה מלא באהבת הבריות ונכונות לגמול חסדים בלי שום מגבלה, כך היה ריק לגמרי מכל שיג ושיח בעסק התורה. אמנם, ככל שהיה בור וע"ה, כך השתדל מאוד להקפיד

בשמירת כל מיני מנהגים והידורים שראה בבית אבא. כמו למשל: היה מקפיד מאוד לבצוע את החלה בשבת בדיוק במקום שסימן קודם לכן את מקום החתך, היה מוריד את המשקפיים ומקרב את החלה לעיניו ומעיין בה היטב היטב כדי למצוא בדיוק בדיוק את מקום החתך בלי לסטות ממנו ימין או שמאל כי הוא זה; היה מקפיד שלא להביט בידי הכהנים גם כשבירכו ברכת האורח או ברכת אשר יצר; בקידוש לבנה בעת אמירת "כשם שאני רוקד כנגדך" היה מנתר לגובה שיעור קפיצה לחומרא, בשילוב הושטת רגל קדימה כבריבוד הורה; בעת אמירת "וזאת התורה" בשעת הגבהת הס"ת, היה מותח את אצבעו הקטנה ומקפיד לכוון את קצה האצבע בדיוק לכיוון אותיות הס"ת; בעלינו לשבח בעת אמירת "שהם משתחוים להבל ולריק" היה יורק לארץ מלוא שיעור יריקה, תוך כדי נהימת 'טפוי' נחרצת שאינה משתמעת לשתי פנים; באמירת סלח לנו בשמו"ע היה מכה בחזהו שתי מכות נמרצות שיש בהם כדי להשמיע בומים אדירים לאוזניו ולאוזני שכניו לספסלים הקרובים והרחוקים, ועוד כל מיני כהנה וכהנה דקדוקי הנהגה - אבל מה לעשות, עם כל זה, היה ע"ה מהודר, שאפילו היה מקפיד מאוד שלא לשקר בשבת עד זמן צאת השבת גם לשיטת ר"ת.

התלבטו ראשי ק"ק טושוואלי: מה עושים? מצד אחד היתה הכרת הטוב עצומה לר' מיכאל פישטו, אך מצד שני, למנות את פישטו באצ"י לאב"ד טושוואלי?!?! נו, באמת!!! יש גבול. מה עושים? חשבו חשבו חשבו עד שהגו רעיון יצירתי שיש בו כדי להרתיע את פישטו באצ"י בעצמו מליטול על שכמו את תואר אב"ד טושוואלי, שמתאים לו כמו נזם זהב לאף קלוטה. לאחר שהשלימו את יצירת הרעיון שהגו, הם ניגשו לביתו בדחילו ורחימו, התפללו בליבם שלא תצא חלילה תקלה מתחת ידם ונקשו בדלת. פישטו

בשאלה שלפניו ושוב נשם עמוק עמוק בכל עוצמת השאיבה של שני נחיריו בו זמנית. כך עמד במקומו במשך דקות ארוכות והביט ניכחו בעיניו משתאות, בלי להתייחס לרעד הגובר ברגליו - עד שהתחיל להרהר בליבו אולי בכלל לא כדאי לי להיות אב"ד. וכך בעודו מביט בבעתה בשאלה ההלכתית הסבוכה שהונחה לפתחו, נשכב על הכורסא וביקש את נפשו לישון. ביקש ביקש, שעה שעתיים שלוש, ובקשתו לא נענתה. מראה השאלה ההלכתית לא מש מנגד עיניו שהפכו להיות טרוטות ומזוגזגות. הוא שוכב לו על הכורסא ולא מצליח להירדם. עוד מעט החמה מניצה את עצמה לבוקר חדש, ושום דבר לא קורה. מה יהיה? האם החלום להיות אב"ד טושוואלי יירד לטימיון? איך מתמודדים עם השאלה המטרידה החוצצת בינו לבין אב"דות טושוואלי?

והנה לפתע פתאום, בבת אחת, מבזיק במוחו רעיון נפלא. מרוב שמחה על הרעיון הגאוני שנפל עליו, הוא התעשת במהירות, קם על רגליו ופצח בריקוד סוער בקצב "מי, מי אנוכי שאזכה להתפלל וכו'". בלי לחכות לבוקר, הוא מתקשר לנהג שלו ושולח אותו לנסוע דחוף תיכף ומיד עם כתב השאלה ההלכתית לעיר גאלאנטע, שם יישב הגאון הנודע ר' שמעון פיינשטיין, שהיה סבא רבה של ר' משה פיינשטיין בזיווג שני למחברתו הטהורה, והיה נוהג להשיב לכל השאלות ההלכתיות שהיה מקבל מכל קצווי תבל ומלואה (כפי שלימים נהג נינו המפורסם). הוא נתן את המעטפה לנהג, לא לפני שצירף כמה מילים בכתב ידו, בהן ביקש מר' שמעון פיינשטיין השליטא להזדרז במשלוח התשובה כדי שתושבי טושוואלי לא יאלצו לשהות יותר מידי זמן ללא אב"ד שינהיג אותם במקומו של בעל ה"פני אביגדור" זכור לטוב. הוא נתן בידי הנהג סכום נאה והבטיח להוסיף לו שכר, ככל שיזדרז יותר לבצע את שליחות הקודש.

הזמן חולף ומתח נורא השתרר גם בביתם של ראשי הקהל שציפו בחרדה לראות כיצד ייפול דבר, וגם בביתו של ר' מיכאל פישטו, שכבר התכונן נפשית לטכס ההכתרה החגיגי שיתקיים ברוב פאר והדר לאחר שימסור

לראשי הקהל את התשובה ההלכתית שייקבל מגאלאנטע לשביעות רצונם המלאה של חברי ביה"ד שניסחו את השאלה הקשה. חיכו חיכו חיכו והנה סוף סוף הרגע המיוחל מגיע. שליח עייף ומיוזע נכנס בשערי טושוואלי ובידו מכתב, המודיע כדלקמן: כל הסיפור הזה לא היה ולא נברא ואפילו משל לא היה, משום שאין בכלל מקום שנקרא טושוואלי וממילא כמובן שאין בית דין בטושוואלי, ולכן אין ומעולם לא היה שם אב"ד, וגם אביגדור צונליטש בעל ה"פני אביגדור" לא היה ולא נברא כשם שר' מיכאל פישטו אינו אלא המצאה דמיונית, בדומה לר' שמעון פיינשטיין שלא היה וממילא לא יכול היה להיות סבא רבה לא בזיווג שני ולא בזיווג ד' וה' של אף אחד. הכל עורבא פרח.

מוסר השכל: רואים מזה איזו אכזבה גדולה יכולה להיגרם למי שמשקיע את הראש שלו בדברים מדומיינים שגורמים לו הנאה בשעה שהוא מאמין בהם אבל היות והם מבוססים על המצאות ושקרים, בסוף מתברר לו שלא נשאר לו מזה כלום וכל מה שנשאר לו זה רק להאשים את עצמו שכל האכזבה באה לו רק בגלל שהאמין לסיפורים המומצאים. וכל אחד יש לו מעשים שבכל יום שיכולים להוכיח לו עד כמה חשוב שלא להאמין לסיפורים שקריים ומדומיינים. ויש הרבה מעשיות על גדולי ישראל שמאוד נזהרו בדבר, ונביא מעשה אחד שממנו רואים איך שקרים ודימויות יכולים לדרדר את האדם. היה פעם סוחר עשיר שכל הזמן סובב את לקוחותיו בשקרים ודימויות, לבסוף התברר שלא זו בלבד שהוא לא הרוויח מההמצאות שלו, אלא הוא הפסיד גם את הכסף שעוד לא הרוויח בכלל. ולכן צריכים להתחזק בהכרה כי רק כשלומדים מוסר ומחנכים את הילדים על פי ההדרכה בעלון ומברכים ברכת המזון מתוך סידור ומכבדים את האשה יותר ממה שצריך ומשלמים לוועד הבית גם תשלומים שאינו חייב בהם ומתפללים כמונה מעות - רק אז זוכים להיות מאושרים באמת בלי אכזבות ובלי אכזובים לא בעלמא הדיין ולא בעלמא דקשוט עצמן תחילה.

עובדות דרבי לוי

עובדות והנהגות מהגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, מחבר ספר 'מעדני השלחן' ושא"ס מאת בנו הגאון רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדש' ושא"ס באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

חלק ג' פרק ב' - הגה"ח רבן גמליאל הכהן רבינוביץ זצוק"ל

כשניגש בליל שבת לקדש על הכוס, היו פניו בוערות כלפיד אש, וערך הקידוש בקול חוצב בהתלהבות עצומה. בטרם התחיל לקדש, ציוה על כל העומדים מלפניו לגשת ולעמוד מאחוריו, ומצדדיו, גם לבניו ובני ביתו לא הרשה שיעמדו מלפניו, ולהביט בפני קדשו בעת הקידוש...

ו) שמעתי וקבלתי מכבוד אדוני אבי מורי ורבי, על סדרי השבת שראה הוא בבית אביו, הגאון הצדיק המקובל רבי גמליאל הכהן זצוק"ל, ראש ישיבת קיישינוב. הוא היה תמיד מספר ומתאר ברטט, את העבודה הגדולה, שהיה אביו הצדיק רבן גמליאל, עובד השם יתברך בהתלהבות נפלאה בשבת קדש. כשניגש בליל שבת לקדש על הכוס, היו פניו בוערות כלפיד אש, ועורך הקידוש בקול חוצב בהתלהבות עצומה. בטרם התחיל לקדש, ציוה על כל העומדים מלפניו לגשת ולעמוד מאחוריו, ומצדדיו, גם לבניו ובני ביתו לא הרשה שיעמדו מלפניו, ולהביט בפני קדשו בעת הקידוש,

ד) אבי מורי בעל מעדני השלחן זצ"ל, התייתם בגיל שמונה וחצי, מאביו הגאון הצדיק רבי גמליאל רבינוביץ, ראש ישיבת קיישינוב זצוק"ל. בין הדברים שנותרו חרותים בזכרונו, שהיה מספר על כך תמיד, הוא בענין התפלה.

לפעמים בעת התפלה היה חומק אל תחת טליתו של אביו, שהיתה משולשלת על כל ראשו, כשפניו הקדושים מנסתרים בתוכה. בתור ילד קטן הוא השתוקק מאד להשתתף עמו בתפלתו, ושם ראה את אביו הצדיק שופך נהרות של דמעות בתפלתו הנרגשת.

כל אימת שנזכר בכך, למרות שעברו כבר יותר

משמונים שנה מאז, הוא בוכה מחדש, באמרו שנשפכו שם שני נהרות של דמע.

ה) אאמו"ר הניח תפילין, לבנו של הרה"ג ר' דוד הכהן טורנהיים שליט"א, (שלושים יום לפני הבר מצוה שלו), וסיפר שהרה"צ רבי דוד בטלמן ז"ל אמר לו לפני הבר מצוה שלו, שאביו הגה"ח רבן גמליאל זצ"ל, נהג לומר רק ברכה אחת "להניח תפילין", ולא אמר "על מצוות תפילין", כדעת המחבר (או"ח סימן כ"ה סעיף ה').

וסיים אאמו"ר, אני נוהג אחרי ההידוק של הראש, לומר בלי שם ומלכות. "על מצוות תפילין".

ובוודאי היה לו טעם כמוס בדבר, ומי יבוא בסוד קדושים.

תפלות השבת ארכו אצלו זמן רב, בהתלהבות עצומה היה שופך את נפשו לפני ה'. שעה ארוכה לאחר שהצבור כבר סיים את תפלתו, היה נשאר לבדו בבית המדרש, זמן ממושך כדי להשלים כל סדר התפלה, וסדרי חוק לימודיו הרבים.

לפעמים היה מתמהמה יותר מהרגיל בבית המדרש, שלחו את אבי, שהיה אז ילד, שיקרא אותו לביתו לערוך הקידוש. סיפר אבי שכשנכנס לבית

המדרש לקראו, ראה שהיו פניו בווערים, באותה שעה בדחילו ורחימו, מתוך דביקות עצומה בבוראו ובשבתא קדישא, שושבינא דמטרוניתא.
(ז ספירת העומר נהג אאמו"ר לומר פעמיים "היום יום אחד לעומר", "היום יום אחד בעומר". ושאלתי אותו למה אומר שניהם.)

וסיפר לי שהרה"צ רבי דוד בטלמן ז"ל, שלח מכתב שאלה לאביו רבן גמליאל זצ"ל, איך הוא נוהג לומר "לעומר" או "בעומר", וכתב לו מכתב באריכות, כל הפוסקים שסוברים "לעומר", וכל הפוסקים שסוברים "בעומר", ולא כתב לו הכרעה. וסיים אאמו"ר כיון שאביו לא הכריע בזה, לכן אומר שניהם.
(חלק מהסיפורים הובאו מטיב המעשיות)

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית האיחוד בחידוד

בדרכם לאולם החתונה, נסע נתנאל כהרגלו בזהירות ובמהירות המותרת לפי כללי הנסיעה בכביש. באחד הכבישים פרץ לפתע נער לכביש, ובכדי להמנע מלפגוע בו, פנה נתנאל לשוליים, ומחמת מהירות הנסיעה, סטה הרכב מהכביש והתנגש בחזקה בעמוד בטון סמוך...

וטלפון אלחוטי היו אצלו 'חוץ לתחום', ופשוט הדבר שלא השתמש במכשיר סלולארי, וימים רבים השקיע מזמנו להלחם בסילוק אנטנות תקשורת משכונתו, למען בער הנגע החמור ממקומם.

ומאיך, בשאר אורחות חייו, לא היה כה 'מחמיר', די היה לו בחתימה של כשרות הידועה בציבור, כדי שישתמש במוצריה, גם אם ידע נאמנה שיש מפקפקים ברמת הידורה. את מצותיו וארבעת המינים היה קונה במרכול, כאשר הסתפק באישור כשרות המודפס על אריזתם, כך גם הנהגתו לטלטל בשבת קודש במקומו, כאשר ידע שהעירוב המקומי אינו קרב לדרגת הידור אלא הוא רק כשר בצירוף דעות ושיטות שונות, וגם זה רק בדיעבד.

גם בנסיעותיו הרבות לחופי הים ושאר מקומות הבריאות, שכידוע, פעמים רבות אינם כל כך גלאט, מלבד מה שרבים מהם מזלזלים ורומסים את השבת בחילולה בריש גלי, לא שת ליבו לכל ה"זוטות" הללו, אלא בדק בהם רק את העיקר, אם הם מוסיפים לבריאותו או לאו.

כשחפץ לקנות מקרר, הסתפק באמירתו של המוכר ש'באחריות' אין חשש להשתמש בו בשבת, למרות המערכת הטכנולוגית החדשה המותקנת בו, שכל פתיחת דלתותיו מפעילה כמה מערכות דיגיטליות פנימיות. גם כשקנה את ה'מיחם טרמוס' החדש, השתמש

בה בשבת קודש, בהסתמכו על 'תעודת הכשרות' המצורפת, המאשרת את המוצר לשימוש בשבת, ללא שום חשש (??), כאשר היא נכתבה בידי פרוץ שלא ניתן לצרפו למנין, המחדיר גויים בכרם בית ישראל, וזועק בריש גלי ש'חס ושלום' זאת התורה תהיה מוחלפת, עפ"ל.

כך גם הנהגתו בתחומי חייו הרחבים, בכל עת שראה או שמע איזו שהיא 'קולא' נוספת בהלכה, היה מאמצה בכל ליבו, באומרו, שדרכי התורה 'דרכי נועם', וככל שאפשר להנעימה יותר ויותר, בהסרתם של איסורים וחומרות ללא מקור נאמן, כך יטיב לנו יותר.

קשה היה להתווכח עם נתנאל אודות הנהגותיו, הוא ידע לצטט על פה מאמרי חז"ל רבים בדבר החובה להיות זהיר בבריאות הגוף, והתרחקות מסכנותיו. גם דברי הראשונים והאחרונים שעסקו בענין זה היו ידועים לו על בוריים, עד שחבריו הציעו בפניו שאולי יוציא לאור קובץ מאמרי חז"ל וגדולי הדורות בענין חובת האדם בהשתדלות שמירת גופו.

לעומתו, שכנו הקרוב, הרב יצחק אופאנדערטראכטער*, תלמיד חכם שנפשו חשקה בתורה ועמלה, התגורר בבית ללא תקן, כאשר את מקום הזכוכית השבורה סתם בקרטון דליק, ועוד כהנה וכהנה דברים רבים, אכל אוכל פשוט וזול, והתנהג בכל אותן הנהגות כאחד האדם, כאשר את כל זמנו ומרצו משקיע בלימוד התורה ועמלה, ובשעות לא שעות, השקיע רבות בעזרה וסיוע לאחרים, ועמל בתקנת אלמנות ויתומים, חולים ומסכנים, כל אחד מהם, לעזרם ולתמוך בהם למען יעמדו על רגליהם ויראו מעט אור בביתם.

פעמים רבות בכל יום משבח מברך ומודה כל יהודי את הקב"ה על ש'יצר את האדם בחכמה', ובראו בתכלית חכמתו יתברך, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ונכללים בזה כל הנהגותיו ופעולותיו של האדם מעת לידתו ועד מותו לאחר אריכות ימים ושנים, זקן ושבע ימים, בדעה בינה והשכל שחננו, בבריאותו, וחלילה גם בחלותו, בשמחתו וגם ביסוריו, הכל נברא ונעשה בתכלית החכמה.

גם אופן בריאתו, שבשנות חייו הראשונות, אין בו מספיק דעה לשמור עצמו מסכנות, ושהוא נזקק לעזר וסיוע בכל דבריו מהוריו המסורים, בשונה מבהמה, ששור בן יומו קרוי שור, ורגעים ספורים לאחר לידתו יודע לשמור עצמו מסכנה, ואוכל וגדל ללא גידול של אמו, גם זה נעשה בתכלית החכמה של הקב"ה

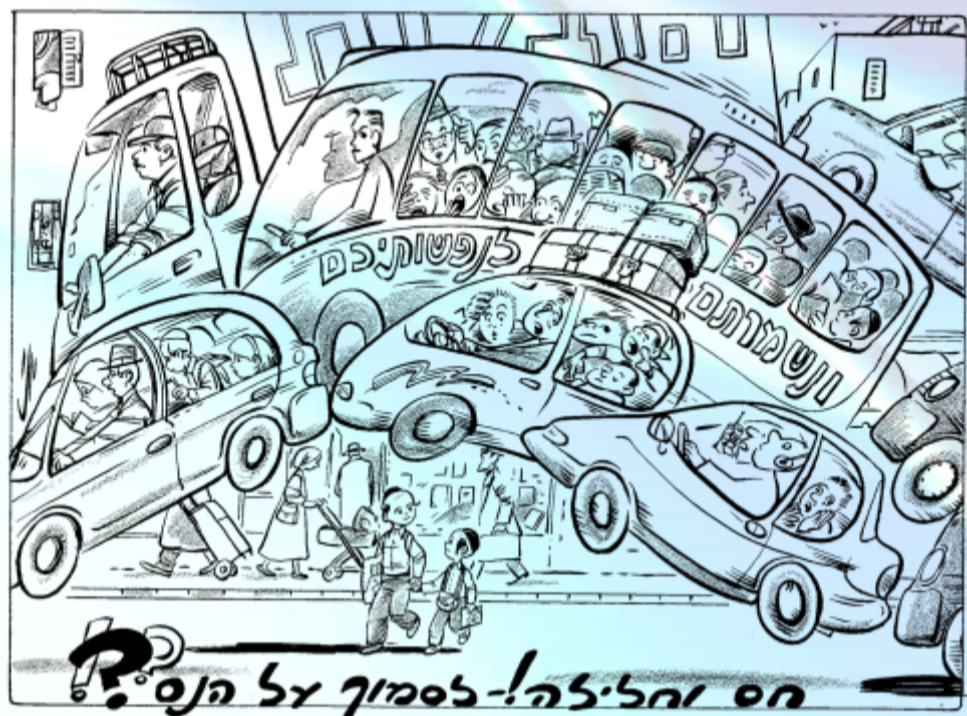
שהוא רבון כל המעשים ואדון כל הנשמות, שברא כן את האדם, שמעת לידתו יהא רגיל ומוכרח לקבל מהוריו ומהסובבים אותו, וכך גם יתחנך על ידם להיות אדם ולא בהמה.

ככל שהאדם גדל, הוא לומד להכיר את הדברים המסכנים אותו, להזהר ולהשמר מהם, ופעמים אף להמלט ממקומם, וככל שדעתו מתרבה, כך יכול לשמור על עצמו יותר ויותר שלא לבוא לידי סכנה, מלבד אותן פעמים שיצר נערותו מסלק ממנו את דעתו ומעוררו לסכן את חייו עבור הבל וריק, שבמעשיו אלו, אף אם לבסוף ניצל, כבר אמרו חז"ל (ברכות נ"ה א' ועוד), ש'מזכירין עונותיו'.

כמעט לא ימצא אדם בר דעת שיסכן את חייו. לרוב בני האדם, די באיזה שהיא שמועה אודות סכנה שישנה בדבר כלשהו, כדי שיזירו עצמם מהשימוש בו, ובצדק, כדת של תורה, לשמור על החיים שקיבלו מבוראם. ובודאי שאזהרה חמורה של רשות הבריאות במקומם, המזהירה מהשימוש במים בלא הרתחה או כל כיוצא בזה, גם אם למראה עיניו לא מובנת לו האזהרה, בכל זאת, הוא לא יהסס להשקיע רבות בכדי שלא להגיע לחשש סכנה רחוקה.

נתנאל איבערפארזיכטיג*, יהודי השומר תורה ומצוות, קבע לעצמו הנהגה להקפיד עד מאוד במצות 'ונשמרתם', במיוחד לאחר שראה 'בספרים הקדושים' המעוררים שאדם יטול לעצמו מצוה אחת, בה ישתדל מעל ומעבר לכוחותיו, ותעמוד לימינו לאחר אריכות ימיו ושנותיו, חשב בעצמו שודאי שמצוה זו שנאמר עליה לשון 'מאד', רצוי וכדאי לתפוס ולאחוז בה, ולכך השקיע זמן ומחשבה, ממון ועשייה רבים בזהירות והתרחקות שלא יגיע לידי סכנה. ביתו נבנה בתקנים המחמירים ביותר נגד אש, כאשר אף התקין בו מגיני ברקים ומגיני התחשמלות, מאכלו היה רק אורגני וטבעי, בכל יום היה בולע כדורי ויטמינים ותוספי תזונה לרוב, ולא עולה על יצועו ונותן שינה לעינו לפני שעשה 'מעט כושר' לשמירת בריאותו, בריצה של כשעה ויותר מסביב לשכונתו, ובכל שבוע בימות הקיץ היה מקפיד למען בריאותו לנסוע לחוף הים, לנשום מהאוויר הצח שברא ה', כאשר הוא מרגיש בכל פעולה ועשייה כ'בעל דרגה' המקפיד מאוד לשמור את התורה ולקיים את מצוותיה.

דבר פשוט וברור הוא, שלמרות הקושי שבדבר, נתנאל לא השתמש במכשירים למיניהם שיש בהם אפילו חשש סכנה רחוקה, כך שמיקרוגל

יחד עם כל הנהגותיו אלו, הקפיד הרב יצחק מכל משמר, לשמור על נשמתו הטהורה לבל תיפגם, מאכלו היה רק מה שבושל בביתו או שנקנה במקום העומד תחת השגחה המהודרת ביותר, הוא לא סמך על מקילים וכל מיני 'רעבנים' אשר 'מקלו יגיד לו', אלא רק על דברי גדולי ישראל, אדירי התורה וארזי הלבנון, שכל דבריהם דברי אלקים חיים.

שעות רבות השקיע במצוות אפיית המצות, בחבורה מיוחדת של יראי אלקים, שהקפידו בה בכל שלב מהכנתה, שתעשה ותאפה בהידור רב, כך גם הנהגתו בקניית ארבעת המינים, שממון רב, וזמן, היקר עוד יותר, היה משקיע בבדיקתם ובחירתם של ארבעת המינים, לקיים את המצוה בהידור. כאשר היה נזקק לרכוש מכשיר חשמלי לביתו, היה נמנע מלרכשו אם ישנו איזה שהוא חשש רחוק של איסורים, אלא אם כן טכנאי מומחה ונאמן, שומר תורה ומצוות, בדק את המכשיר לעומקו ואישרו שאין בו סרך איסור, ואין צריך לומר שהעדיף את האויר המחניק שבעירו, על פני הנסיעה לעיר הסמוכה לחוף הים, כאשר היה חשש שמא ישל בראיה אחת אסורה, וכשהיה רואה צורך בנסיעה זו, היה מרחיק בנסיעתו אל חוף הים המרוחק יותר, שם היה בטוח בנקיון המקום.

יתרה מזאת, הרב יצחק קבע לעצמו את חוק לימודיו הקבוע לכל יום, ולא היה עולה על יצועו ונותן שינה לעיניו, עד אשר סיים את חוק לימודו לאותו היום, גם כאשר היה עסוק באותו יום במצוות אחרות, או שנמשך בתלמודו עוד כמה שעות נוספות, גם אז, פעמים רבות השלמת לימודו התמשכה עד לאחר עלות השחר, היה ממשיך לתפילת שחרית, ורק לאחריה היה נותן מעט שינה לעיניו למשך זמן מה, עד השעה בה המשיך בתלמודו ועבודת בוראו של היום החדש שהפציע ובא.

רבות ניסה נתנאל לשכנע את שכנו הרב יצחק, בדבר החשיבות הגדולה בהקפדת בריאות הגוף, שיגמול חסד עם גופו, בשמירת אורחות חיים של שעות שינה מסודרות ואכילה בריאה וכל שאר הנהגות הבריאות. ולמרות שהרב יצחק הסכים לדבריו, שאכן אדם צריך לשמור על בריאותו, בכל זאת לא ראה נתנאל כל שינוי באורחותיו, אלא להיפך, ככל שנקפו הימים ועברו השנים, מיעט הרב יצחק יותר ויותר משעות שנתו למען עסק התורה ועמלה, וגמילות חסדים בעזרה וסיוע לאחרים ככל שיכל.

תמיד כשהיו משוחחים יחדיו, היה הרב יצחק מנסה לעורר את נתנאל שכנו על החשיבות בשמירת נשמתו, ולהמנע מכל חשש איסור כמניעה מכל חשש סכנה רחוקה, ולא פעם אף חזר ואמר לו את דברי ה'חיי עולם' המעורר את ליבות האדם, שאם אדם היה חושב בדעתו שכל חילול שבת קודש הוא כ'סרטן', כמה היה נזהר ונשמר ככל שיוכל מלהכשל באיסורי שבת, ובודאי שלא היה סומך על כל קולא ששומע, ועל כל מיני ספרים שאין דעת חכמים נוחה מהם, שפרצו להם מאה שערי היתר ורק חיפשו לאסוף קולות מקולות שונות, שאין בהם צד השווה, מלבד הזלזול בקדושת השבת ובמי שנתנה, הנובעים מחוסר יראת שמים, במיוחד שאותם אלו הם הראשונים להחמיר בכל חשש רחוק של סכנה לגוף, ולא תהא כהנת כפונדקאית.

שני השכנים המשיכו כל אחד בדרכו אשר הלך בה ובדרך שסלל לעצמו, ולא פלא שכאשר עברו כשנות דור ויותר, ניכר היטב ההבדל הגדול בין השנים, כאשר נתנאל היה יהודי בריא בגופו, אך נשמתו היתה בריאה פחות, ואילו הרב יצחק, שאמנם גופו היה דל וחלוש, כבר יצא שמו בכל המקום ומחוצה לו, כתלמיד חכם הבקי בכל חדרי התורה, וכחו רב לו בהכרעת ההלכה כדת של תורה.

באותם הימים, אחד משכניהם המשותפים השיא את בתו בקצה השני של העיר, חשב נתנאל להקל על הרב יצחק את ההליכה המרובה עד לאולם החתונות, והציע בפניו לקחתו ברכבו לשמחה. הרב יצחק, שראה צורך להשתתף בשמחה, הודה לנתנאל על הצעתו ונסע עמו ברכבו.

בדרכם לאולם החתונה, נסע נתנאל כהרגלו בזהירות ובמהירות המותרת לפי כללי הנסיעה בכביש. באחד הכבישים פרץ לפתע נער לכביש, ובכדי להמנע מלפגוע בו, פנה נתנאל לשוליים, ומחמת מהירות הנסיעה, סטה הרכב מהכביש והתנגש בחזקה בעמוד בטון סמוך.

מעוצמת המכה נפצעו קשות בראשם הרב יצחק ונתנאל ואיבדו את הכרתם וחייהם היו בסכנה. אנשי ההצלה שחשו למקום, ניסו לטפל בהם ככל יכלתם, והעבירו מהרה לבית החולים הסמוך, בו טופלו בידי הרופאים שעמלו קשות להצילם.

כאש בשדה קוצים התפשטה השמועה המרה אודות פציעתו של הרב יצחק, ורבים התאספו לתפילות ותחנונים לפני שוכן מרומים שישלח דברו וירפאהו, כאשר חלקם ידעו שאף נתנאל נפצע עמו, הוסיפו אף את שמו בתפילתם. באותה העת דאגו עסקני הרפואה הבכירים עבור הרב יצחק, למיטב הרופאים שיטפלו בו ביעילות ובמסירות.

כשהוכנס הרב יצחק לניתוח ראש מסובך, אלפים ורבות התפללו והתחנונו עבורו עם מזמורי התהלים, בכל היכלי התורה נשאו עבורו תפילות נרגשות, ושפכו שיח לפני בוחן כליות, ובסייעתא דשמיא מרובה שערי דמעות שלא נשלבות, הניתוח הצליח ולאחר כמה ימים חזר להכרתו, ואף הועבר ממחלקת טיפול נמרץ למחלקה הרגילה.

שמחה גדולה היתה בציבור כאשר התפשטה השמועה אודות התעוררותו ממצבו, ויחד עם כך עוררו את הציבור להמשיך להתחזק ולהתפלל, בכדי שישבו לאיתנו בלא פגיעה מוחית כלל, ויחדש כנשר נעוריו.

אחד מהדברים הראשונים ששאל הרב יצחק לאחר שהתעורר ממצבו, היה מה שלומו של נתנאל שגמל עמו חסד ולקחו במכוניתו. מקורביו ניסו להסתיר ממנו שמצבו של נתנאל עדיין ממשיך להיות קשה, באשר הוא ספג את מרבית הפגיעה בתאונה, אך לאחר שביקש וחזר וביקש, לא יכלו למנוע ממנו את הידיעה, וכשנודע לו מצבו, החל הרב להתפלל עליו במיוחד בכל תפילה, גם כאשר נודע לו שמצבו הוטב מעט וכבר התעורר מאיבוד הכרתו והתאושש מהניתוחים הקשים שעבר, המשיך להתפלל עבורו, ושלח לו שליחים בכל יום שידרשו בשלומו וידאגו עבורו לכל צרכיו.

במשך תקופה ארוכה היה הרב יצחק מאושפז במחלקה, כאשר ניצל כל רגע שיכל לעמול בתורה, בספרים שבני ביתו ומקורביו דאגו להביא לו. גם בשעות בהם לא יכל לעיין בספרים, היה שוכב על צידו ושפתותיו נעות, כשהוא חוזר על תלמודו מתוך זכרונו.

גם במצבו זה לא הזניח הרב יצחק את מעשי החסד, אלא היה דורש בשלום החולים האחרים, וכשהיה יוצא ממיטתו

לסיבוב קטן, ע"פ הוראת הרופאים, נהג להכנס לחדרי אישפוז אחרים, לשמוע את צרותיהם ולהתפלל עליהם, ולעודדם ולחזקם בדברי נחמה ותקוה, שכוחו הגדול של בורא העולם להביא מזור למכתם ולרפאותם ממחלתם.

כשכוחותיו החלו לחזור אליו עוד ויכל לצאת מעט יותר, ביקש מבני ביתו שיקחוהו למיטתו של נתנאל. כשנכנס לחדרו, אורו פניו של נתנאל, ושמח מאוד על הביקור האישי שהרב ביקרו למרות שאף מצבו אינו פשוט כלל.

לאחר כמה דקות של ביקור, ביקש נתנאל לדבר עם הרב ביחידות. כאשר בני ביתו של הרב יצאו, החל נתנאל להתיפח כתינוק, שכל מה שאירע לרב הוא מחמתו, שלקחו עמו בנסיעתו, ואילו הוא לא היה מציע לרב את הצעתו, ודאי שהרב היה נשאר בריא ושלם. הרב נתן לו לסיים להוציא את אשר על ליבו, ורק לאחר מכן החל להשיב לו את דבריו, שחז"ל כבר לימדונו, שרגליו של אדם ערבים עליו להביאו למקום שנגזר עליו, וצריך לדעת שלא מכוניות מתנגשות, אלא בני אדם נפצעים, שכאשר נגזר על אדם משמים שיפצע הוא ועוד אחד, לפעמים הקב"ה מצרף שניהם לרכב אחד ושניהם נפצעים יחדיו, ולפעמים גזרה חכמתו שכל אחד יפצע לבדו. כמובן שחובת האדם לשמור על גופו ונפשו ולנהוג בזהירות, וכפי שכתב הפלא יועץ ששלש גזירות יש, האחת, שאף אם יזהר ככל יכלתו יפגע, השניה, שאף אם ישתולל ויעשה את השטויות והסכנות הגדולות לא יקרה לו כלום, והשלישית, שהדבר תלוי במעשיו, שאם יזהר, לא יקרה לו מאומה, ואם לא ישתדל בשמירת נפשו, יוכל חלילה להפגע, והיות ואדם לא יכול לדעת מה נגזר עליו, לכך, מחויב הוא לשמור על גופו ונפשו. ומאחר ונהיגתך היתה באופן

באחד הימים נודע לרב יצחק על דבר אירוסי יתום עם גיורת, שהם בבחינת 'מת מצוה', שאין מי שידאג לצרכיהם, ופסק לעצמו שהוא קרובם כדין ש'הכל קרוביו', ונטל על עצמו את כל עול הנישואין, שיעשה עבורם באופן היותר טוב ויפה, כשאר בנות ישראל בימינו, וטרח בטרחה דמצוה זו רבות, עד אשר הגיע היום המיוחל, יום כניסתם לחופה בשעה טובה ומוצלחת. כבוד גדול היה לו לחתן שהרב יצחק הובילו לחופה, ולאחר מכן, בשעת הריקודים והמחולות, רקד הרב יצחק כאחד הבחורים הצעירים, לשמח חתן וכלה.

כשראה הרב יצחק שציבור השמחים והרוקדים, למרות איכותו, הוא דל במספרו, חשב בדעתו לצאת בריקוד לפני החתן לשמחו. באותה העת ניגש יוסלה זייעראורמערר* אחד מהאביונים שהגיעו לחתונה, שבגדיו היו קרועים ופרומים, וריחו נדף ממנו, וגם לא ברור אם הוא מיושב לחלוטין בדעתו, ובידיו שני בקבוקי שתיה רקים, והחל למחוא שניהם יחדיו ולרקוד לפני החתן, והרב יצחק הצטרף אליו לריקוד, ושימח בזה גם את החתן וגם את יוסלה האביון.

בשעה מאוחרת, כאשר הרב יצחק עזב את החתונה ושב לביתו עם נתנאל, ביקש נתנאל את רשותו לשאול שאלה בהנהגתו, ולאחר שקיבל את רשותו, שאל, ילמדנו רבינו, היאך היה מותר לרב כה לזלזל בכבוד התורה בריקודו בחתונה, הרי אף אם נאמר שלכבוד שמחת חתן וכלה אין בכך זלזול אלא כבוד, אך מה שהרב רקד עם אותו אביון, שלא זו בלבד שבגדיו קרועים וריחו נדף ממנו, עוד נוסף בו שאינו שפוי לחלוטין, שלכאורה בהנהגתו זו יש זלזול בכבוד התורה ולומדיה, ואף שתלמיד חכם שמחל על כבודו, כבודו מחול, היכן נתחדש שמותר לו אף לבזות עצמו.

הרב יצחק ענה לנתנאל, שראשית הוא מודה לו על הערתו, אך האמת היא שעוד לפני שניגש לרקוד עם יוסלה, חשב ושקל בדעתו את הדברים, והכריע לעצמו שזו הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה, וכעת, אין הזמן גרמא להסביר ולבאר לו זאת.

ומה שאתה חושש לביזוי התורה, הוסיף הרב יצחק ואמר, איעצך עצה הגונה, שתלמד את פרשתינו שנים מקרא עם תרגום ופרש"י, כדברי השו"ע באור"ח סי' רפ"ה ס"ב שיר"ש נוהג כן, ומלבד מה שהוא סגולה לאריכות ימים ושנים,

כדברי הגמ' בברכות ח' ב', שכתבם השו"ע שם, עוד ייטב לך מדוע אין כאן חשש לביזוי התורה ח"ו.

לאחר שנתנאל נפרד מהרב יצחק, התיישב ללמוד את פרשתינו עפרש"י, ובסיומם אורו עיניו, הוא זכה להבין את דברי הרב יצחק, והתחזק בליבו עוד יותר ההבנה, שכל מעשיהם של תלמידי חכמים הם בדרך התורה, ומה שלא תמיד אנו מבינים אותם, הסיבה היא במיעוט לבינו וידיעתינו בתורה הקדושה.

השאלה היא: מנין על ידי לימוד פרשתינו עפרש"י יבין נתנאל את דברי הרב יצחק?

תשובה ל"סיפור ושאלה בצידו" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה מנין בפרשתינו עפרש"י ידע הרב שבנייתו של בית הכנסת שנהרס ונבנה מחדש וגדול יותר על ידי כל בני הקהילה יסתיים לפני תפילת ערבית למרות שבנייתו המקורית של בית הכנסת ארכה לקבלן הבונה עם פועליו כחודשיים ימים.

הרב ידע שבנייתו המחודשת של בית הכנסת תארך רק זמן קצר ואף יסיימוה לפני תחילת מעריב, וזאת מדברי רש"י ל"ב ה' עה"פ 'וירא אהרן ויבן מזבח לפני ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר ולא היום, שמא יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו. ומדרשו בויקרא רבה, דברים הרבה ראה אהרן, ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו, ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר, מוטב שיתלה בי הסירחון ולא בהם. ועוד ראה ואמר, אם הם בונים אותו המזבח,

אחראי ובוזהירות, וכל התאונה נגרמה, כפי שזכור לי, מנער שקפץ אל הכביש, ומנסיוןך שלא לפגוע בו, לכך, אין עליך טענה ומענה, ויהא ליבך סמוך ובטוח שלא רק שלא תענש על כך, אלא מה שלקחתני ברכבך נחשב לך למצות גמילות חסדים בגופך ובממונך.

יתירה מזאת, הוסיף הרב יצחק ואמר, לאחר שבעזרתו ית"ש תתרפא ותשחרר מבית החולים, אם תציע בפני לקחתני עמך ברכבך, דבר ברור הוא שלא אסרב, אלא אשמח ליסוע עמך.

אחר שהרב יצחק ראה כי דברי העידוד והנחמה שאמר לנתנאל התיישבו על ליבו, דיבר עמו עוד קצת, ונפרד ממנו בברכה מרובה, ובאומרו שישתדל לבקרו יותר, ככל שיתירו לו הרופאים. לאחר שיצא מהחדר אמר הרב יצחק לבני ביתו, שמעשה זה שאירע לו, שאדם חפץ לעשות עמו חסד והביאו לבית החולים, מרומז בברכה הראשונה בתפילת 'שמונה עשרה', שאנו יש אדם הגומל חסדים שאינם טובים? הרי תכלית גמילות חסדים היא להיטיב לשני, אלא ביאר הרב, ישנו יהודי הרוצה לגמול חסד עם שכנו ולקחו ברכבו ובדרך אירעה להם תאונה, חסד זה שעשה אינו בהכרח 'חסד טוב', שהרי מגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, ובדומה לזה גם בדברים קטנים, יהודי יושב בתחנה וממתין לאוטובוס, בא חבירו ולקחו עמו ברכבו עד למחצית דרכו, לפעמים, אם החבר לא היה לוקחו, כמה דקות אחר כך יכל להגיע אדם שיקחו עד למחוז חפצו. האם בגלל זה המעשה שעשה אינו חסד, ודאי שהוא חסד, וברור שצריך לעשותו ולא לחשב אולי יבוא אחר

ויעשה עבורו את החסד באופן היותר טוב, שיתכן וישאר קרח מכאן ומכאן, אבל אינו בתכלית הטובה, והשבח שאנו משבחים להקב"ה, שכל חסדיו הם בתכלית הטוב שאין יותר טוב מהם.

כל אותה תקופה היתה מריבה גדולה בין צוות בית החולים, מי יזכה לטפל ברב, מלבד הפרסום והתהילה, היה לכל אחד הנאה מרובה לטפל בו, מהסיבה הפשוטה, שתמיד, גם כאשר הבדיקות והטיפול הכאיבו עד מאד, לא זו בלבד שלא הוציא הבל של צעקה מפיו, אלא עוד היה מודה בפניו הצוהלים והמאירים ומברך כל אחד כפי רצונו, כאשר כולם יוצאים מגדרם בהתפעלות מהנהגתו ומעשיו, עד שהודו בפה מלא, שאשרי אביו שלמדו תורה.

כשמצבו של הרב יצחק הוטב, הלך בכל יום לבקר את נתנאל, ולבקשת נתנאל קבעו יחדיו חברותא ללימוד, כאשר את רגעי הביקור שמר נתנאל ללימוד שעורר בו חיות ונתן לו כח לעמוד בנסיונות והיסורים שהיו לו במשך כל היום, כאשר בשעות הקשות היה משתדל לחזור על תלמודם, ולעורר בקרבו את כל אותם מאמרי חיזוק שאמר לו הרב.

גם לאחר שהרב יצחק שוחרר מבית החולים, השתדל ליסוע אחת לכמה ימים לבקרו, בהם המשיכו בלימודם המשותף, וגם לאחר שנתנאל שוחרר אף הוא מבית החולים, יכלו להמשיך בלימודם המשותף בביתם, שהיה סמוך זה לזה.

תקופה ארוכה עברה, עד שבחסדו הגדול הרב יצחק ונתנאל נרפאו לחלוטין מפגיעתם, וחזרו לבריאותם שהיתה מקודם, הרב יצחק לחוק לימודיו ברוב שעות היממה, ונתנאל, גם הוא למד מעט מהתאונה, שכל השתדלותו המרובה בעניני הבריאות, לא תמיד יכולה לעזור ולסייע לו, אלא צריך לעשותה במידה במשקל ובמשורה, הכל כדת של תורה, ונתייעץ רבות עם הרב יצחק בדרך אשר בה ילך והמעשה אשר יעשה.

סובב כל הסיבות סיבב את מעשה התאונה, אשר על ידו נפשו של נתנאל נקשרה ברב יצחק, שקיבלו כרבו מובהק שכל מעשיו נעשים רק על פי הכרעתו, ויחד עם זאת, החל לשמש כנהגו הקבוע לכל מקום שהיה צריך ליסוע, ובשעת הנסיעה זכה להתבשם מאמרי פיו, להתייעץ עמו וללמוד אורחות חיים.

בני הקהילה בונים יחדיו את בנין בית הכנסת, בוודאי שיגמרוהו עוד לפני מעריב, כפי שאכן היה.

איבערפארזיכטיג – הזהיר במיוחד, אופאנדערטראכטער – החושב על אחרים, זייעראורמערר – העני במיוחד.

זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתן נעשית בבת אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתי, בין כך ובין כך משה בא.

מבואר בדברי רש"י, שכאשר אדם בונה בנין בעצמו, או אפילו עם מעט פועלים, בנייתו תארך זמן רב. אבל אם כל הציבור יחדיו בונה, כל אחד עושה חלקו, והבנייה מסתיימת תוך זמן קצר. ומכאן ידע הרב, שאם כל

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע □ מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א

ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143

פרשת ויקהל

“לא תבערו אש בכל מושבותיכם וגו'” (ל"ה, ג')

הטעם שהתורה כתבה במיוחד את איסור הבערת אש, כיון שבעשרת הדברות כתוב הטעם של שמירת שבת “כי ששת ימים עשה ה' וגו' וביום השביעי שבת”, א"כ היה הו"א שהשבתה זה רק ממלאכה שהקב"ה שבת ממנה, אבל אש שנבראת במוצ"ש, יהיה מותר להבעיר אשו, לכן הוצרך להזהיר במיוחד ע"ז.

(תפארת יהונתן)

“ויעש בצלאל את הארון” (ל"ז, א')

בכל שאר הדברים, המשכן הכלים והבגדים, לא הוזכר בצלאל, רק בארון. משום שהארון זה הדבר היחידי שלא עשו כמותו, ואפי' לאחר שנגנז, משא"כ את שאר הדברים עשו גם בבית עולמים.

(משך חכמה)

“ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו'” (ל"ה, ב')

הנה כשציוה ה' על עשיית המשכן, אמר תחילה את הדברים של המשכן, ולבסוף ציוה על השבת. משא"כ כאן כשלימד משה על המשכן, מצווה תחילה על השבת ואח"כ על עשיית המשכן. והביאור, שהשבת הינו הפאר של הקב"ה, והמשכן הינו הפאר של כלל ישראל, ולכן כשציוה ה', אמר תחילה את התפארת של כלל ישראל - המשכן, ואח"כ את השבת שהיא תפארתו, אבל כאשר ציוה משה, אמר תחילה את התפארת של קוב"ה, ורק אח"כ את תפארתם של כלל ישראל.

“ויעש בצלאל את הארון” (ל"ז, א')

פי' רש"י שנקראת על שמו כיון שנתן נפשו עליה. ויש להבין איזה מסירות נפש הוצרכה כאן.

וי"ל שכיון שמשה אמר לו לעשות את הכלים ולבנות את המשכן, והוא עשה הפוך, שבנה את המשכן ואח"כ עשה את הכלים, כיון שאמר שהדרך היא שבונים בית תחילה ואח"כ עושים כלים, וא"כ יש חשש שהוא מורה הוראה בפני משה רבו שדינו במיתה, וזהו המסירות נפש שעשה, ועשה זאת משום שהוא היה בצל אל-ל, וע"ז נאמר שנתן נפשו על המלאכה.

(לקוטי יהודה)

“וכל אשה חכמת לב בידיה טו” (ל"ה, כ"ה)

כתב רש"י שטו"ו את הצמר בעודם על העיזים. החכמה יתירה שהיתה כאן היא כך, שהלא הנשים פטורות מבניית המשכן דהוי מ"ע שהזמן גרמא, שהרי אסור לעשות את המשכן בשבת, אמנם טויה ע"ג העיזים זהו איסור שבות,

ואיסורי שבות לא נאסרו במשכן, א"כ בזה שטו"ו ע"ג העיזים גרמו שזה לא יהיה מ"ע שהזמן גרמא, ובכך לשייך את עצמם לעשיית המשכן, וזו החכמה שלהם.

(צפנת פענח)

מגילת אסתר

אסתר זכתה שהמן יפול על ידה, והטעם כיון שהזכות שהיתה להמן לעמוד על היהודים, היא מסבו עשו שכיבד אביו יצחק, ולכן באה אסתר שהיא לא נכשלה מעולם בכיבוד הוריה שהרי מתו קודם לחייה, והיא ניצחה את המן.

(שפת אמת)

“ויעבור מרדכי” (ד', י"ז)

בגמ' מבואר שעבר על חג הפסח, שתיקן שיצומו בו במקום לאכול, ונמצא שביטל הרבה מכלל ישראל ד' כוסות של ב' לילות, (גם של יו"ט שני של גלויות) ולכן כדי לתקן את הכוסות תיקנו לשתות עוד ועוד ועוד עד דלא ידע.

“ואת שבע הנערות הראויות וגו'” (ב', ט')

בגמ' איתא שהיתה מונה בהם ימי השבוע. ומבאר היערות דבש שלא היתה צריכה לכך שהרי היתה נביאה, אלא שחששה שהנערה שנמצאת עמה, תראה שששת ימים היא עושה מלאכה, ויום אחד לא, ותגלה שהיא יהודייה, לכן היו לה שבע נערות, נערה אחת לכל יום, וכך הנערות של ימי השבוע שידעו שהיא עושה מלאכה, והנערה של שבת חשבה שתמיד אינה עושה מלאכה.

(טעמו וראו)

“ורצו לרב אחיו” (י', ג')

ביאר הרבי ר' שלום מבעלזא מדוע לרב אחיו ולא לכולם, כיון שתיקן מרדכי שצריך ליתן מתנות לאביונים, לא היה רצוי לכולם, שהרי הגבירים לא היו מרוצים ממנו.

“ודובר שלום לכל זרעו” (שם)

אומר מרן ר"ז הלוי ע"ד צחות, שכיום כל מי שנעשה עסקן בקושי אפשר להשיג אותו, לא כן מרדכי שאפי' שהיה משנה למלך, עם כל זה נשאר דובר לשום לכל זרעו, שהיה אומר שלום בוקר טוב וכדו' לכולם לגדולים וקטנים.

“ישנו עם אחד” (ג', ח')

המן אמר לאחשורוש שהם אומרים שה"י פה"י - “שבת היום” ו"פסח היום". והסיבה לכך שהזכיר דוקא את שבת ופסח ולא את אחד משאר המועדים, כיון ששני הדברים האלו, גוי שעשאם חייב מיתה, כדאיתא גוי ששבת חייב מיתה, וגוי שאכל בקרבן פסח חייב מיתה, וזה מה שהפריע להמן, והזכירם לפני אחשורוש.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"

הבערה לחלק יצאת - מדוע לא למדו זאת ממקושש?

"לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת" (לה, ג)

ופירש רש"י, וז"ל: 'לא תבערו אש. יש מרבתינו (יבמות ו): אומרים הבערה ללאו יצאת, ויש אומרים לחלק יצאת'. עכ"ל. ושם פירש רש"י (יבמות ו: ד"ה לחלק), וז"ל: 'לחלק. שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות, לכך יצתה הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה כו'. עכ"ל.

והקשה המזרחי, וז"ל: 'היכי מצינו לפרושי היא דלחלק יצאת כדפירש רש"י ביבמות (ו:), והלא המקושש שלא חלל אלא במלאכה אחת נגזרה עליו סקילה (במדבר טו לב-לו). עכ"ל.

א. ותירץ המזרחי, וז"ל: 'ושמא יש לומר, דאי לאו 'לא תבערו' הוה אמינא דסקילת מקושש הוראת שעה היתה, אבל מדינא אין סקילה למחלל שבת עד שיחלל בכל המלאכות, דהא לאו אחד איכא בכולהו וכרת אחת איכא בכולהו.

ומה שפירש רש"י במקושש: 'כי לא פורש מה יעשה לו - באי זו מיתה ימות, אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה', זהו לפי האמת, אחר שיצאת הבערה מן הכלל, שלמדנו ממנה במדה דדבר שהיה בכלל, מה הבערה שהיא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה כו', אבל בלא יציאת לאו ד'לא תבערו' מן הכלל, לא היו חושבים שהוא במיתה. והיינו מפרשים קרא ד'כי לא פורש מה יעשה לו' אם הוא בחבישה או כיוצא בה. עד שבא הגזרה מאתו יתברך 'מות יומת האיש' הוראת שעה, מפני שלא שמרו ישראל אלא שבת ראשונה ובשניה מיד בא זה וחללה, כדכתב רש"י גבי 'וימצאו איש מקושש'. עכ"ל.

ב. והמהר"ל מפראג (גור אריה שמות לה ג) פירש, וז"ל: 'ליכא למילף מן מקושש דחייב סקילה, דהוה אמינא דווקא מקושש דגלי קרא, אבל לא שאר

מלאכות. ומה שהיו מסופקים בו אם חייב מיתה אם לא, אע"ג דאין מלאכה שחייב עליה מיתה, מפני שהיו מסופקים שמא גזירת הכתוב שעל מלאכת מקושש חייב מיתה עליה בפני עצמה.

ואין לומר דמהיכי תיסק אדעתין לומר דיהא למלאכת מקושש דבר שלא נמצא בשאר מלאכות, כי סברא זאת שאנו אומרים 'מהיכי תיסק אדעתין לומר כך', אנו אומרים אחר חתימת התורה, דאמרין כיון דלא נכתב בתורה אמרין מהיכי תיסק לומר כך. אבל כאשר היו במדבר, ועדיין לא נשלמה, כיון דלא נכתבה התורה כולה, שמא עוד יהיה נכתב דבר זה בתורה, לכך כשהיו במדבר לא היו דנין רק על פי ה' בדבר שלא נכתב בפירוש כבר'. עכ"ל.

הבערה ללאו יצאת - אם כן מדוע הסתפקו על איזו מלאכה פטורים?

איתא בשבת (ו:): 'אמר מר אם הוציא והכניס בשוגג חייב חטאת וכו'. פשיטא, וכו'. הא קא משמע לן כדרב. דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי רבי חייא וכתוב בה, איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, וכו', אלא אימא אינו חייב על אחת מהן. והא קא משמע לן הא מהנך דלא מספקן'. ומבואר שהיה לחכמים ספק על איזה מלאכה איירי איסי בן יהודה, וחדש התנא שעל מלאכת הוצאה בודאי חייב מיתה.

וכן איתא בשבת (צו:): 'אמר רב יהודה אמר שמואל, מקושש מעביר ארבע אמות ברשות הרבים הוה. במתניתא תנא תולש הוה. רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה. למאי נפקא מינה, לכדרב. דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי רבי חייא וכו'. רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב. ומתניתא פשיטא

ליה דתולש חייב. ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב. מר סבר הא מיתה לא מספקא, ומר סבר הא מיתה לא מספקא'.

וקשה שהרי איתא בשבת (ע.): 'לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת, להקיש אליה ולומר לך, מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה. שמואל סבר לה כרבי יוסי, דאמר הבערה ללאו יצאת. דתניא, הבערה ללאו יצאת דברי רבי יוסי. רבי נתן אומר לחלק יצאת'.

וכיון שמצינו מלאכה שסבר רבי יוסי שאין חייבים עליה, מדוע הסתפקו מהו המלאכה שפטר איסי בן יהודה ממיתה.

א. והנה באמת המאירי (שבת ו: ד"ה כבר ידעת שארבעים) ביאר, וז"ל: 'וכמו שאמרו בכאן שיש אחת מהן שאינו חייב עליה ורומז על הבערה'. עכ"ל. והיינו שבאמת כוונת איסי בן יהודה לומר שאינו חייב על מבעיר. אלא שקשה מדוע הצריכו לרבות מהו המלאכה, והרי ידעין שהוא מלאכת מבעיר.

ב. ויש מקום לומר שאותם שדנו מהו המלאכה, לא שמעו את הברייתא דרבי יוסי דהבערה ללאו יצאת. אך אי אפשר לומר כן, שהרי שמואל

הוא בעל המימרא (שבת צו:): שהמקושש העביר ד' אמות ברשות הרבים, ובגמרא איתא דשמואל (שבת ע.): סבר כרבי יוסי דהבערה ללאו יצאת. ודוחק לומר שמתחילה הוכיח ממקושש שהוצאה אינה בכלל הספק. ובסוף שמע את הברייתא דרבי יוסי דהיינו הבערה.

ג. ונראה ליישב ע"פ מה שכתב במיוחס לר"ן (שבת ב. ד"ה כיצד), וז"ל: 'וכיון דילפינן הוצאה מקרא, ולא ילפינן משאר מלאכות דמשכן, משום דהיא מלאכה גרועה, ליכא למימר דקרא ללאו יצאת, כדאמרין גבי הבערה, שהרי ללמד עליה אצטריך קרא. ומהדר לה קרא לכלל שאר מלאכות דהוה במשכן להעניש עליה'. עכ"ל.

ד. ולפי זה שפיר צריך לחדש שגם הוצאה אינה המלאכה שהוציא איסי בן יהודה, ולא נימא דקרא דהוצאה ללאו יצאת.

ה. אמנם אכתי קשה מתולש ומעמר, ואולי אפשר לומר ע"פ הספורנו שלקיטת המן היה תולש, וממילא היה מקום לומר שהאיסור

ללקט את המן בשבת ללאו יצאת. וכן יש מקום לומר שהסובר שהמקושש מעמר, סבר שאיסור לקיטת המן הוא מדין מעמר, וממילא היה מקום לומר שהאיסור ללקט את המן ללאו יצאת. ולכן הוצרכו לחדש שתולש או מעמר אינו המלאכה שאין חייבים עליה.

ו. אמנם שיטת התוס' (שבת ו: ד"ה הא), וז"ל: 'מכאן מדקדק ר"י דלא קתני איסי אינו חייב על אחת מהן אלא אסקילה אבל חטאת חייב על כולם'. עכ"ל. וכן דעת רוב הראשונים. ולפי זה פשיטא שאינו מבעיר אליבא דרבי יוסי, דאם הוא רק לאו אינו חייב כרת וחטאת, ואינו רק פטור ממיתה.

ז. ומצינו שיטה נוספת, והוא דעת רבינו חיים פלטיאל (במדבר טו לד) בענין המקושש, וז"ל: 'כי לא פורש מה יעשה לו. פירש רש"י יודעים היו שהמחלל שבת במיתה, אבל לא ידעו באיזה מיתה. ותימה דהא גבי שבת כתיב מחלליה מות יומת, ואמרין בסנהדרין היכא שכתב מות יומת, או מיתה סתם, זה חנק, אם כן ידעו בטוב באיזה מיתה. וכו'. ועוד יש לומר, קבל משה מסיני שכל מלאכות של שבת כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת חטאת, חוץ מאחת שאינו חייב עליה כשאר מלאכות, יש להקל ולידון במיתה קלה כחנק, ולא יהא נידון בסקילה כשאר מלאכות, שמא הייתה אותה מלאכה שפטורים עליה, ולכך היה מסופק'. עכ"ל.

י. ועוד אפשר שמשמע להו שלאיסי בן יהודה כבר נפל ספק בדבר, ובודאי ידע דינא דמבעיר, ולכן הוכיחו שלא קאי על מלאכת מבעיר. ועוד אפשר שאף שהכי מסתבר, וכפי שכתב המאירי, מכל מקום אי אפשר לחייב מיתה שמא איסי בן יהודה סבר שהוא מלאכה אחרת. והוצרכו לחדש שמלאכות אלו יש ראייה גמורה, ואפשר לסקול את העושה אותם בשבת.

ח. ולפי זה לא סבר איסי בן יהודה שיש מלאכה שאינו חייב עליה מיתה, אלא רק שאינו נסקל עליה. ולפי זה פשוט שאי אפשר לומר שזה הבערה אליבא דרבי יוסי. ט. ועוד אפשר שמשמע מאיסי בן יהודה שהוא קבלה והלכה למשה מסיני, ופשיטא ליה שאינו מבעיר דאליבא דרבי יוסי הוא נלמד מקרא.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד □ הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

תירוץ ג. תהיה התאחדות ויביאו שנים שקל אחד

וכע"ז בספר ישמח ישראל כתב שמשמעין הוא לשון אסיפה כמו "וישמע שאול" (שמואל, א, טו, ד) כשמגיע חדש אדר מתאחדין ומתחברין בני ישראל כמו שכתוב "כנוס את כל היהודים" (אסתר, ד, טו) ועל ידי השקלים נהיה אחדות, שידוע שמה שנותנין כל אחד רק חצי שקל הוא להראות שכל אחד כשהוא בפני עצמו הוא רק מחצית וכשמתאחדים יחד הם דבר שלם. ובזה הוא מקיים ואהבת לרעך כמוך שזהו כלל גדול בתורה. עכ"ד.

ועפ"ז אמר רבי אברהם נח קליין, לבאר כאן דשקלים מרמזים על ענין האחדות י"ל שאנו מתפללים, שבאחרית הימים, שיבוא במהרה, שכל אחד יכיר את החשיבות של השני, החשיבות של אחדות, ואז כל אחד ואחד יקח את חבירו ושניהם ביחד ישאו שקל שלם לבית המקדש. ואנו מתפללים שיבוא הזמן שנדע שטוב להתאחד, ויבוטל העונש של שנאת חנם, שבעון זה נחרב הבית. "ושקל אשא בבית נכון ונשא" שקל שלם, שיבוא שקל בשבילו ובשביל חבירו ביחד ובאחדות.

תירוץ ד. לעת"ל לא יהיו עניים ויוכלו לתת שקל שלם

בחיי משה (פרשת שקלים) כתב לבאר מה שהביאו רק מחצית השקל, ע"פ דברי הירושלמי (פאה פ"ח ה"ח) ר' חמא בר חנינא ור' הושעיא הוון מטיילו באילין כנישתא דלוד א"ר חמא בר חנינא לר' הושעיא כמה ממון שיקעו אבותי כאן א"ל כמה נפשות שקעו אבותיך כאן, והיינו דהיכא דאיכא עניים לא מרבים בצדקה על חשבונם, ולכן אמר הקב"ה שיתנו רק מחצית השקל כדי שאת החצי השני יתנו צדקה לעניים.

ואילו לעתיד לבוא לא יהיו בבני ישראל עניים, וכדאיתא בפסחים (ג.) ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות אמר רב ירמיה אין כאן עני. ולכן יוכלו עם ישראל לנדב לבית המקדש שקל שלם לבית המקדש.

תירוץ ה. לעת"ל יהיה אפשר להביא שקל שלם דהדינים יהפכו לרחמים

באזור אליהו (פרשת כי תשא) כתב לבאר דהמנין של מחצית הוא ק"ס שעורות של כסף והוא כמנין 'כסף' להורות על החסד כמו שמבואר בספרים שכסף מרמז לחסד, אבל שקל שלם עולה ש"כ, וזאת מרמז על הדין כאשר מבואר בספרים ה' פעמים דין עולה ש"כ. נמצא יש לומר דקודם ביאת המשיח יש הכרח ליתן מחצית השקל כמנין הנ"ל לעורר דין ח"ו אבל לאחר ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו שאז יומתקו הדינים טוב יותר ליתן שקל שלם להורות שאפילו הדינים יהפכו לרחמים.

תירוץ ו. לעת"ל לא נצטרך את מידת הענוה

עוד כתבו לבאר (כוונת הלב, פרשת שקלים) דמה שהיו מביאים מחצית השקל, הוא מפני מידת הענווה שהאדם צריך להרגיש את עצמו שאינו מושלם ולכן אינו מביא כי אם חצי שקל, וכידוע דמידת הענווה היא מידה טובה שלא נתן הקב"ה את התורה אלא על הר סיני שהיה נמוך ועניו, וכמבואר בבעלי המוסר גודל מידת הענוה, אמנם לעתיד לבוא שיבוא

לפרשת שקלים: מדוע הפייטן נקט 'ושקל אשא' שמשמעו שקל שלם?

"זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש" (שמות ל, יג)

ביוצרות לשבת שקלים נאמר: 'אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונישא'. וצ"ב, הרי המצוה איננה אלא מחצית השקל, ומהו 'ושקל אשא'.

תירוץ א. יביאו שנים יחד ויתחייבו בקלבון בשביל הידור מצוה

המהר"ד מבעלזא הוסיף להקשות מהא דאמרו בברכות (כ:): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא ריבוננו של עולם כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך, אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. וא"כ בכל מצוות אפשר להדר ולהוסיף אך מחצית השקל שא"א להרבות ולא שייך נשיאת פנים. אבל אם שנים מביאים ביחד מחצית השקל הרי הם צריכים להוסיף קלבון, וממילא שייך הידור מצוה גם במחצית השקל ע"י ששנים יביאו שקל שלם ויוסיפו קלבון, וע"ז אומרים 'אור פניך עלינו אדון נשא' שיהא נושא פנים לישראל לפי ששקל אשא בבית נכון ונישא, בכך ששנים יתנו בבת אחת שאז חייבים להוסיף קלבון.

[וכעין זה באמרי אליעזר, דאדם יחמיר על עצמו ויביא שקל שלם לשולחני וכיון שפורט את השקל לב' חצאין הרי הוא צריך להוסיף קלבון, ונמצא דנותן יותר ממחצית השקל].

תירוץ ב. לעתיד לבוא תהיה הדעת שלמה

בדברי מהר"א (לר' יהודה אסאד, פרשת שקלים) כתב לבאר ע"פ מה שכתב האלשיך לבאר בענין מחצית השקל שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם. וממילא כל זה הוא בזמן הזה שנעדרת מבני אדם דעת עליון וכל אחד חושב שהוא יסתדר לבדו, ולכן צריכים את מחצית השקל להזכיר את מהות האדם, ואנו מתפללים שיגיע לעתיד לבוא ותהיה הארץ מלאה דעה 'כשאור פניך עלינו אדון נשא', וממילא כל אחד ישכיל להבין את מעמדו ולא יהיה צורך במחצית השקל, ויהיה 'שקל אשא בבית נכון ונישא' שקל שלם. וכן הוא בעטרת חכמים (סוף דרוש א' לפרשת שקלים), ועי' בילקוט הגרשוני (השמטות למס' מגילה).

וכע"ז כתב בדברי חנוך (על גן רוה, פרשת דברים) לבאר דהטעם של מחצית השקל הוא כדי להזהיר אותנו ולהורות לנו על אחדות ואחוה, ואילו לעתיד לבוא ומלאה הארץ דעה, ואת הצפוני ארחיק מעליכם, ויעקור הקב"ה את היצר הרע מקרבנו וכולם ישבו איש תחת גפנו ויהיה בינינו שלום ורעות, ואז ושקל אשא כי כל אחד מישראל יהיה במעלת השלמות ואדם שלם בפני עצמו.

המשיח ותתגלה מלכות ה' בעולם ולא יהיה חסרון אם יתנהג בבחינת ויגבה ליבו בדרכי ה', וכמו שבית המקדש יבנה על מרום הרים, ולכן שפיר שייך להביא לעתיד לבוא שקל שלם, דלא יהיה צורך לרמוז למידת הענווה.

תירוץ ז. החצי שלמטה מעורר את החלק שלמעלה

השפת אמת (פרשת שקלים) כתב לבאר דיש לכל אחד מישראל שורש בשמים. וזה הרמז מחצית השקל היינו החלק שלמטה הוא חצי. והחצי השני בשורש. ולכן הראה לו שיכולין למטה ליתן כפי החלק שלמעלה וכו'. ולכן תקנו לקרות פרשת שקלים בשבת. כי המצוה היה בביהמ"ק לעורר ע"י החלק שלמטה להתדבק בחלק שלמעלה. וזהו שסידר הפייטן ושקל אשא. הגם שנותנין רק מחצה. אבל עי"ז נושא כל השקל כנ"ל שחל ע"ז חלק השני.

תירוץ ח. יתסווף גם החצי השני של מטבע של אש

וכע"ז הגר"נ געשטטנער זצ"ל בלהורות נתן (פרשת שקלים אות ט"ז) כתב לבאר ע"פ מה שהביא רש"י (לעיל ל, יג) שהראה הקב"ה למשה כמין מטבע של אש, וזה יהיה החצי השני של המטבע כי החצי הראשון הוא מטבע גשמי והחצי השני הוא מטבע רוחני המשלים את המצוה, ולעתיד לבוא יהיה כולו רוחניות, ולכן 'ושקל אשא' שיזכו ליתן שקל שלם של אש.

תירוץ ט. שקל דרבנן שהוא חצי של משה

בספר ילקוט דברי אסף (להגרא"ס פוירשטיין) לבאר על פי דברי הרמב"ן (פרשת כי תשא), שהביא את דברי רש"י (לעיל כא, לב) שהשקל משקלו ארבעה זהובים, שהוא חצי אוקיה למשקל הישר של קלוניא, מצא הרב מפורש בגמרא (ב"מ לד:) שהסלע ארבעה דינרין, וקבל במשקל הדינרין שהוא כמשקל הזהובים וכן כתב בפירושו בגמרא בב"ק (לו: ד"ה כסף צורין) הדינר משקלו זהוב, וכן קורין בקוסטנטינה הזהוב דינר וכן זה אמת הוא.

ודע, כי שקלי התורה הם הסלעים האלו שכל סלע מהן ארבעה דינרין, אבל שקל המוזכר בדברי חכמים, כגון ששינינו "שקל הלויטני עליו וסלע היה שוה", "סלע הלויטני עליו ושקל היה שוה", הוא ב' דינרין, חצי הסלע, וטעם זה, מפני שהעם קורין שקלים לחצי הסלעים שהיו שוקלים בכל שנה, וכן הונהג בלשון חכמים במשנה, ועל כן אומר אדם לחברו שקל הלויטני, כלומר המשקל שישראל שוקלים, ויתכן שעשו בזמן בית שני מטבע של כסף של ב' דינרים כדי שיהא מצוי לתת לגזבר ההקדש ולא יצטרכו לקלבו, וקראו לזה המטבע שקל, והיו קורין לשקל של משה שהוא שקל של תורה סלע כתרוממו. ויש אומרים כי הטעם ממה שאמרו (בכורות ה) מנה של קדש כפול היה, וכן כל המטבעות, ואינו נכון, כי שקלי עבד ואונס ומפתה אינם של קדש. עכ"ד הרמב"ן.

ולפי דברי הרמב"ן א"ש, שמחצית השקל שהיה במדבר נקרא בלשון חז"ל "שקל" שהוא חצי סלע, וזאת היתה כוונת הפייטן למחצית השקל שהוא שקל דרבנן. וכן כתב במנחת סולת (מצוה ק"ה).

וכדבריו כתב ג"כ באמרי יהושע (ח"ג פרק כ') לחלק בין שקל של תורה לשקל דרבנן, וחכמים קראו לחצי סלע שקל וכדאיתא בב"מ (לד.) דסלע הוא שני שקלים, ואילו שקל של תורה הוא סלע, ולכן שפיר נקט לשון שקל דשקל של חכמים הוא חצי שקל של תורה.

תירוץ י. לעת"ל נכפר גם על המעשה והמחשבה

בקרוך לדוד כתב בטעם שנצטוינו רק מחצית השקל כי אין מעשה אדם נשלם רק בשנים במחשבה ובמעשה וכיון שהמעשה לא היה אלא להורות תשובה דידוע דבחטא העגל לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה א"כ לא נחשב עון כ"א עבור מחשבתם אלא דכבר כתיב סביביו נשערה מאוד וכל הקרוב קרוב אליו ית"ש מדקדק עמו יותר על כן כשנזכה לאור פניו לשכינת כבודו במהרה ידקדקו יותר ויחשב לעון גמור כמו בצירוף מעשה ומחשבה וממילא לא יספיק לנו מחצית השקל ונצטרך לשקל שלם והיינו דאמר אור פנ עלינו אדון נשא ואז שקל אשא בבית נכון ונשא.

תירוץ יא. לעת"ל גם החומר נעשה רוחני

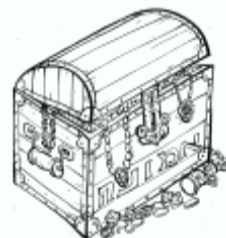
בדברי שאול (להגר"ש נתנזון, מהדו"ת פרשת כי תשא) כתב לבאר דהנה מחצית השקל כתבו המפרשים שהוא מורה שהאדם הוא מחובר מחומר וצורה וכפרת הנפש ע"י מחצית השקל הוא על חלק החומר, ולפי"ז לעתיד שיזדכך החומר ובכ"ז אנו מביאין השקלים לכוונן הבית א"כ אין נ"מ בין חומר וצורה וגם החומר הוא נעשה רוחני ולכן נביא שקל לד'.

תירוץ יב. יתוקן חטא העגל

ויהיה אפשר להביא שקל שלם בעברא דדשא (פרשת שקלים) כתב לבאר דהרי עדין לא נשלם התיקון של חטא העגל וכמו שמאריך שם הרבה, וממילא החטא של העגל עדין מרקד בינינו ולכן מביאים רק מחצית השקל, להורות שעדין לא נשלם התיקון לחטא זה, אך לעתיד לבוא יתוקן החטא לגמרי ויבוטל היצר הרע של ע"ז ועריות, יוכלו להביא שקל שלם. וכ"כ בפני יוסף (פרשת שקלים).

תירוץ יג. נביא שקל שלם גם לקרבנות של א' בניסן

הגאון ר' יצחק דוד אלטר שליט"א כתב לפרש דתפילתינו שיבא משיח מיד ונצטרך להביא ב' מחצית השקל א' לקרבנות של עכשיו וא' לקרבנות של א' ניסן ואילך דהוי תרומה חדשה.

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

להקשות דבמנחות ל"ז ב' איתא דאם אנו רואים אחד בשבת שנקרעו לו הציצית שנמצא שלא הוי מלבוש אלא משוי, יש הבדל בין אם זה ברה"ר דאז צריך להגיד לו שיפשיטנו, דבאיכא איסור דאורייתא אינו נדחה משום כבוד הבריות, לאם זה כרמלית דאיכא איסור דרבנן, אמרי' שנדחה משום כבוד הבריות. ולפי מש"כ רע"א צריך להיות דאפי' ברה"ר לא נצטרך לומר לו שיפשיטנו כיון שהרי אינו יודע שנקרעו הציצית, וא"כ לא הוי מלאכת מחשבת ולא הוי איסור מדאורייתא. וזה דומה ללא הכיר באבן, ומ"ט חילקה הגמ' בין מהלך ברה"ר למהלך בכרמלית.

ונראה לתרץ דיש לחלק דבב"ק כ"ו שאני שלא ידע שיש אבן כלל, משא"כ בגמ' מנחות יודע שלובש ציצית ונושאה, אלא שזה לא ידוע לו שנקרע. וא"כ דומה לכל מתעסק שיודע שעושה המלאכה אלא שלא כיון שעושה איסור, ובכה"ג יש פטור רק מקרבן אבל איסור יש.

הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א

בפל"ח י"ט כתוב ויעש מכסה לאהל עורות אלים מאדמים ומכסה עורות תחשים.

יש להעיר למ"ד שס"ל שהמכסה השלישי היה חציו אלים מאדמים וחציו עורות תחשים איך יפרנס פסוק זה דמשמע שהיו ב' כיסויים נפרדים ואותו לשון בפסוק נמי מצינו לעיל בפכ"ו י"ד.

בפל"ה ב' כתוב כל העושה בו מלאכה יומת. ובהמשך בפל"ו ל"ג כתוב מלאכת מחשבת.

בב"ק כ"ה ב' איתא אמר רבא היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה לענין שבת פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה. ופרש"י שכיון שלא מכיון פטור. בשו"ת רע"א סימן ח' פירש דיש חילוק בין מתעסק בכל התורה כולה, דרק פטור מקרבן אבל עבירה יש, לבין הכא דפטרינן בלא הכיר בה בשבת משום שלא הוי מלאכת מחשבת דאפילו איסור ליכא בזה. ויש

הארט הבטחון

שיטות רבותינו במצות הביטחון **הרה"ג רבי מרדכי הכהן מלאכי שליט"א**

לע"נ א"מ הר"ר יעקב ב"ר אהרן דוד הכהן הכ"מ זללה"ה, שהיה מצוין במדה זו להפליא, נלב"ע כ"ט ניסן תשפ"א

ביטחון מהו?

שיטה שניה - שהבטחון הוא מה שהנשים

הזקנות מורגלות לומר "בוודאי יהיה טוב

בעזה"ש"י"

והיא שיטת רש"י, הרמב"ם² ספר העיקרים³, האלשיך⁴, הבית יוסף⁵ מהרח"ו, הרמח"ל, מהר"ל, אוהה"ק, הבעש"ט והגר"א⁶ ותלמידיהם אחריהם - הנוע"א, בעל התניא⁷ הקדושת לוי, אוהב ישראל, ח"י הרי"ם, שפ"א, ר"א בן הגר"א, - הנפה"ח⁸ המגיד מדובנא,⁹ ר' איצ"ל'ה מוולאזין¹⁰ ר' זונדל מסלנט, הגרי"ם¹¹, התוספות יו"ט, הבית הלוי¹² הגר"ח¹³ והגר"יז, מדרגת האדם,¹⁴ ר' איצ"ל'ה בלאזער¹⁵ הח"ח, ר' אלחנן ווסרמן¹⁶, הל"ש שבו ואחלמה, עבד המלך, הבן איש חי¹⁷ ורוב בעלי המוסר¹⁸.

דרגת בטחון זו מוסיפה על שיטת החוה"ל, שאינו רק מייחל ונשען על התקווה, אלא בטוח בוודאות שיוושע.

כפי שאמר הלל "מובטחני שאין הצרה בתוך ביתי"¹⁹, ופי' הגר"א כפשוטו, שהיה בטוח בד' שלא תבוא לו צרה בתוך ביתו. ובזכות ההלל שיאמר על הישועה שבוודאי תבוא - ייוושע²⁰ ובמדרש, ישראל בר"ה לובשים לבנים וכו' מפני שבטוחים שיעשה להם נס²¹ ובטוח שיוושע.²² כי לבו חזק בבטחונו כאילו הבטיחו השי"ת,²³ וישוגב מן הצרה בשכר הבטחון אעפ"י שהיתה הצרה ראויה לבוא עליו²⁴ ואינו תלוי בזכותים ובמעשים טובים²⁵ אלא בין צדיק ובין רשע,²⁶ ולא יתיימש ליראת עוונותיו, כי השגחתו תמיד אל המייחלים על צד החסד. ומי שדבוק בהשגחה פרטית, לפעמים יותר חשוב בשמים ומושגח בהשגחה יתרה מצדיק גדול וירא שאינו במדרגה זו.²⁷ שזהו סגולת הביטחון, ויתחזק בבטחונו שוודאי יעשה לו כל הנצרך לטובתו וישיג כל מה שחסר לו מהצטרכותו, כמאמר הכתוב לא ירעיב

ד' נפש צדיק.²⁸ ויועיל לו אפילו אחר מותו כשיתגברו הדינים נגדו הוא מתחזק בתקוותו ונקשר בד'.²⁹

שהקב"ה עושה רצונו של אדם הבוטח בו בלב שלם, ומספיק לו כל צרכיו בכל מקום ובכל עת, ואפילו אינו צדיק.³⁰ וע"ז הדרך ראוי שתהיה התקווה - כשיהיה בוטח בטחון שלם שישלים ה' תקוותו בלי ספק אחר שיכולת בידו, ולא כמי שמקווה דבר מי שמאמין בהשגחת הש"י ורואה השגחתו שמסופק אם יגיע או לא יגיע.³¹ ומובטח שלא יחסרו מזונותיו, בתנאי שיהיה באמת בכל לבו ללא שום פקפוק³² ולא בצמצום, אלא כמה שצריך כפי הרגלו ולימודו³³ והוא יעניק לך בשפע מכל מה שתצטרך בזמן הנכון.³⁴ לאכול לשובע בלי צמצום ודקדוקי עניות³⁵ וינהיג עצמו בסעודתו מנהג נאה³⁶ ולא יקמץ וידאג כלל,³⁷ וכן כל מה שחסר מהצטרכותו³⁸ ואפילו תפנוקים.³⁹ שהבוטח כמי שנמצא במגדל עוז שיש בו כל דבר: מעיינות, ומאכלים דשנים ומתוקים⁴⁰ ואינו ירא משום דבר. ואפילו נכנס בגהינם יוצא, ותקוותו היא טהרתו מקווה ישראל ממש⁴¹ ותפלתו עולה בלי אמצעי או מלאך, כי הוא קו בוקע ונוקב עד ד' ממש עד שהקב"ה יורד לשמוע התפלה מפיו.⁴²

והיא גזירת ד' לבטוח כזאת אף ללא סברא כמו שציווה להניח תפילין,⁴³ שהסיבה והמסובב כאן אחד.⁴⁴ וכשאדם רוצה באמת להאמין ולבטוח ממציא השי"ת האמונה בלבו ואין הוא זקוק לאותות ומופתים, וצריך לקיים מצוה זו ככל המצוות ויש בחירה ע"ז.⁴⁵ והבטחון בזה לא יהיה רק מצד החיוב בלבד, רק יאמין באמת שהקב"ה ימהר ויפיג דאגותיו⁴⁶ ומה' בודאי אין יוצא לישראל שום רעה חלילה, אדרבה הכל הוא טובות גדולות ישועות ונחמות - ואם האדם יעמוד בנסיון זה שיתחזק עצמו באמונה שלימה וחזקה באמת, שכל מה דעביד רחמנא ודאי לטב עביד... אזי בזכות האמונה - יתהפכו הצירופים ויעשו ויתהוו צירופים הקודמים הטובים, כמו שהיו קודם הקטרונים, ויתגלה הטובה לעין כל, ואף יתגדל הטובה יותר ויותר ביתר שאת, שאף מן הרעה בעצמה יתהווה טובה וגדולה מקמייתא⁴⁷ וכן בכל דבר הוא יותר מושגח בפרטיות משאר בני אדם⁴⁸ וזה שרמזו⁴⁹ כדרך שבא לראות כך בא לראות, ואינו חושש מדבר, ובוטח בד' בלב שלם שמשמרו מכל מיני פורעניות, וממילא עי"כ ה' שומרהו מכל רע, ובטחון זה עצמו סיבה להצלחתו,⁵⁰ וכ' השפ"א⁵¹ בשם החי' הר"ם כי כפי

10 פה קדוש רות
11 במכתב לבנו ר' אריה בשם רבו ר"ז מסלנט
12 תלמידו של ר"ח מוואלוזין ומעשה עם הר"ש שטארשון שחלק על הגר"ס והוכיח לו הגר"ס צדקתו בכך שבטח בה' שיזמן לו שעון זהב, ותוך רגעים מספר הגיע אדם לביהמ"ד ונתן לו שעון זהב והודה לו הרש"ש. סופר בקבלה ע"י הר' בלאך ור"ד בן הגר"ז.
12 עה"ת ס"פ יוצא
13 שהרי מטו משמיה יגל לבי עוד לפני הישועה, ורק חיוב שירה בפה הוא אחרי הישועה
14 ר"י הורוויץ מנובהרדוק, מאמר דרכי הבטחון
15 ראה כוכבי אור ט'
16 רא"ו קו"מ מאמר בטחון, ונסתפקתי אם עומד בשיטת חוה"ל או בשיטה זו
17 בן יהודה ביצה טז הלל התפאר בביטחונו הוודאי ולא חשד שאחר עשר רגעים יבוש כשיראו שטעה
18 רח"ש, ר"י לוינשטיין אור יחזקאל אמונה קכ"ז, ריא"ו, עלי שור
19 ברכות ס. וביאורי הגר"א ע"ז אמרי נועם ברכות ס. ובכמה מקומות

1 לשונו של הגה"צ ר' שמואל הומינר זצ"ל בעל מצות הביטחון, מובא בהוד שמואל שער ג' אות א' והוסיף "שאסור לערער ע"ז"
2 שמונה פרקים פ"ז, משמע שבהבטחה נבואית שייך שמה יגרם החטא, ועדיין היה ליעקב לבטוח מצד מידת הבטחון.
3 פ' מ"ז "כי אלו היה מקוה כראוי, לא היה החסד נמנע מצד השי"ת"
4 מעשה ידוע בבע"ג שמכר את חמורו הובא במדרגות האדם במאמר או"ב לרח"ש ועוד
5 מגיד משרים משל ו'
6 בכמה מחיבורי הגר"א ותלמידיו על הגמ' דהלל ברכות ס: מפרש כפשוטו, וראה ישעיה י"ב, משלי י"ד
7 ז"ל בביאורי אגדות: "שלו בוטח בד' שהוא טוב ונכון ומכוון השגחתו אליו לטובה כי טוב בעיניו לברך את עמו בשלום"
8 נפ"ח ש"ג וש"א סופ"ט, וראה בקונ' הבטחון מהבית הלוי שסוגלת אין עוד מלבדו היא בכח הבטחון.
9 ספר המדות וספר שירי המדות לתלמידו מו"ה אברהם בערוש פלאהם

20 רש"י תהלים י"ח ד', הגר"א בהגש"פ
21 הובא בטור או"ח תקפ"ד
22 רש"י ישעיה נ' י', תהלים י"ח ג-ד, כ"כ גבי הלל "בטוח שתזדמן לו נאה לשבת"
23 רבינו בחי"כד הקמח בטחון א' ה'
24 שם
25 הח"ח קונ' נפוצות ישראל פ"ח, בשם הגר"א וכל שכן מוכח מפשטיה דקרא דאפי' אינו עדיין בכלל כת יראי ד' וכו'
26 לשם שבו ואחלמה בשם הרמב"ן באו"ב פ"א
27 שומר אמונים קונט' הביטחון.
28 בית הלוי קונ' הבטחון
29 אוצרות הרמח"ל דרוש הקיווי
30 מכתבי ר"ז מסלנט א'
31 העיקרים
32 שערי קדושה ב' ד'
33 רש"י כתובות עז:
34 תוספות יו"ט בפ' לאורחות חיים להרא"ש אות ס"ט
35 מדרגת האדם בטחון עפ"י הפ' ואכלתם לחמכם לשובע
36 של"ה שער האותיות קדושה ח"א ש"פ

בטחון האדם בו יתברך - כן יש לו מובטח באמת, ובמידה שאדם מודד מודדין לו. ויהיה ברור בעיניו בלי שום ספק שיהיה לו⁵² ואדם שיש לו אמונה כזאת בהבורא שבוודאי ימלא לו חסרונו, אז בודאי ממלא חסרונו.⁵³ ובזה לא שייך לדאוג שמא יגרום החטא, דמ"מ יש לבטוח בחסדי ד', דאל"כ לא משכחת לה כלל למדת הבטחון⁵⁴ כי חסדיו קיימים תמיד וע"כ בטוח ש"אל תטשנו ה"א לנצח"⁵⁵ וע"כ ראוי לכל מאמין להיות בטוח בד' שיתגלה הטובה עכ"פ, ולא ישתנה מפני כל, מאחר שיש כמה פסוקים שרצונו שישים האדם בטחונו בד', ומבטיח הכתוב כי ד' מבטחו, הוי כל זה ג"כ מכלל ההבטחות המפורשות על הטובה⁵⁶ וההסבר לזה, שהבטוח זוכה להנהגת חסד עליון למעלה מהמשפט⁵⁷ ואף דבר שנראה רע, והוא בוטח - יתנו ד' לטובה⁵⁸ והשגחת ד' על המייחלים הוא על צד החסד ולא על צד הגמול⁵⁹ כי במקום שמתגלה הויה מתגלה חסד בלי הגבלה ואין פגם מעכב⁶⁰ והטוב הבא מחסד השי"ת שלא עפ"י המשפט כפי מעשיו הטובים, הוא יהיה לעולם, כי חסד ד' לא ישתנה.⁶¹ ומידת החסד מקיפה אותו מכל צד והוא המפרנסו⁶² וכעץ שתול

על מים - האדם הטוב אשר יבטח בד' לא יסור טובו לעולם, ואפילו בשעה ששאר בני"א בצרה הוא יהיה בטוב.⁶³ ואמיתת מידת הביטחון היא, שאף שאין רואים כל דרך בטבע, הרי נעלה מכל ספק שבודאי יהיה הכל טוב הנראה ונגלה לעיני בשר ממש,⁶⁴ כי הבוטח בה' בבטחון גמור צריך לבטוח בה' ולא להיות אפילו בספק ספיקא כי יעזרהו השם יתברך.⁶⁵ וכמו אדם שעומד למשפט ורואה שהשופט מראה לו פנים שוחקות, "כי ד' דיבר טוב על ישראל"⁶⁶ והריהו סמוך ובטוח שיעשה עמו אך טוב. מקור הבטחון הוא בלב ולא בשכל, וא"א להגיע לבטחון ע"י חקירה והתבוננות.⁶⁷ וצריך שישים עצמו כבהמה⁶⁸ יהיה שלם בבטחונו בד' ולא יאמר כלל מה יאכל ואז תלך השפע תמיד לא יחסר כל,⁶⁹ ובטחון שכזה אינו רק ליחידי סגולה אלא ביד כל אחד ואחד לעמוד חזק בדעתו וסמיכות לבו ונפשו בבטחונו ולהשביע נפשו במנוחה שלמה,⁷⁰ ואמר הגר"א לרח"ו ש"לא נאמר בפסוק אליהו ולא חיים" אלא כל החוסים בו!⁷¹

המשך יבוא בס"ד

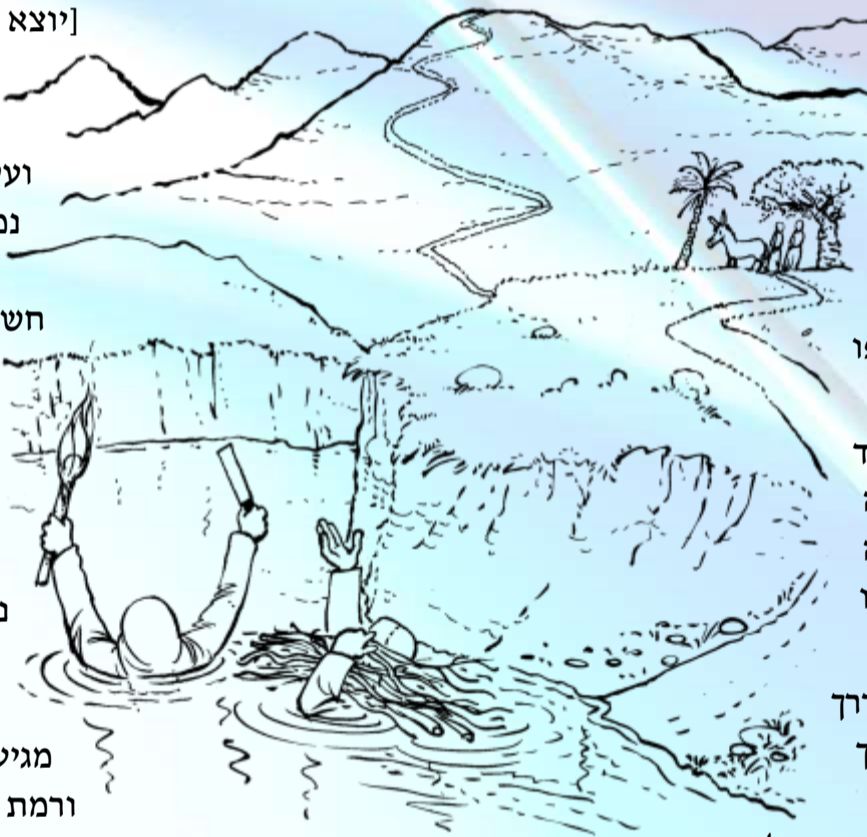
ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ברכת אבות

אלקי יצחק

יצחק פעל בעומק התפלה עצמה שנאמר ויעתר יצחק לה' ויעתר לו ה', ומסביר ר' לוי במדרש רבה משל לבן מלכים שהיה חותר אל אביו ליטול ליטרא של זהב והיה הוא חותר מבפנים ואביו חותר מבחוץ. כלומר תפלה מכל עומק כוונתה הסירה את כל המחיצות בין המתפלל לקב"ה וקירבה את הקב"ה שהוא מקור הברכה ליצחק כך שנעשו עמו פלאות מחוץ לגדר הטבע שילדה רבקה אשתו למרות שלא היה לה אם, ונתעשר עד שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך.

הנהגת את יצחק בניסים וברחמים. יצחק נולד לאחר היאוש של שרה אימו מלדת והיתה שמחה גדולה בעולם בלידתו. ובנסיון העקידה הסכים להיעקד על גבי המזבח שנאמר וילכו שניהם יחדיו.

ובמצאית זיווגו נתרצו ניסים שקפצה הדרך לאליעזר ונזדמנה לו רבקה בתפלתו ומלאך הרג את בתואל על שרצה לעכב את השידוך.

וכשהביא יצחק את רבקה לאהלו נהיה פלא שנגלה

גודל צידקותה של רבקה שהנערה בת השלוש שגדלה במקום אנשי רשע ובבית של רשעים נעשתה כמו שרה אימו שנאמר ויבאה אהל שרה אימו שהיה נר דלוק מע"ש לע"ש וברכה נמצאית בעיסה וענן קשור על האהל.

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא. איתא במדרש רבה שלרבקה לא היה רחם כך שלא היה שייך שתלד כלל בדרך הטבע וזה שפירש רש"י על הפסוק ויצחק בן שישים שנה בלדת אותם י' שנים משנשאה עד שנעשית בת י"ג וראויה להריון וי' שנים צפה והמתין לה וכו' כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה וכו'. וצ"ב וכי תוך עשר שנים לא התפלל עליה אלא אינה דומה תפלה המבקשת דבר שהוא בגדרי הטבע לדבר שהוא נגד הטבע שלא היה לרבקה רחם וגילף לה הקב"ה רחם [מדרש רבה].

ויעתר יצחק רבי יוחנן וריש לקיש ר' יוחנן אמר ששפך תפלות בעושר. ופירש "המתנות כהונה" בשפע ובמילוי. כלומר גם בכמות וגם באיכות. ר"ל אמר

שהפך את הגזירה ומדוע נחשב שהיתה גזירה על רבקה פירש "היפה תואר" כי מטבעה לא יכלה להוליד שלא היה לה רחם. ועל זה נאמר מפני מה היו אימותינו עקרות כדי שיתפללו לה' שה' מתאוה לתפלתן של צדיקים. משמע שגם תפלה להפך גזירה בכלל רצון ה' שיתפללו על היפוך הגזרה ואדרבה הגזרה נגזרה כדי שהתפלה תהיה יותר חזקה על מנת לבטלה [יוצא מכלל זה היא הגזרה האחרונה על משה אחרי מי מריבה שנאמר על תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה].

ועל תפלה זו נאמר ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו. נמצינו למדים שגם דברים שהם בגדר נס אפשר וצריך להתפלל עליהם. ולמדנו עוד יסוד חשוב בתפלה זו שנאמר ויעתר יצחק לה' ויעתר לו ה' ואיתא "במדרש רבה" ר' לוי אומר משל לבן מלכים שהיה חותר על אביו ליטול ליטרא של זהב, והיה זה חותר מבפנים וזה חותר מבחוץ שכן בערביא קורין לחתירתא עתירתא ע"כ. כלומר התפלה כאן נקראית חתירה וכשהאדם חותר לה' לקבל ממנו ה' חותר כנגדו לתת לו. ונראה להסביר את משל החתירה כי התפלה נענית כאשר מגיעים למצב מסויים של קירבת ה' כל בקשה ורמת הקירבה שלה, ומאחר ויש מפריעים להגיע לקירבה זו הסרת המפריעים נעשית ע"י התפלה ונמשלו המפריעים לדבר שצריכים לחפור בו ולהסירו והתפלה נמשלה למעשה החפירה. והמפריעים הם החטאים והגשמיות והיאוש וחוסר התקווה שאותם יש להסיר בעבודת התפלה. ואכן נענתה התפלה שנאמר ויעתר לו ה' וכו' והנה תאומים בבטנה. וכמו שהחופר מחילה עושה מספר פעולות האחת לפורר את הקרקע הקשה. ואח"כ מפנה את הקרקע שהתפוררה ולבסוף מחזק את קירות החפירה שלא תחזור ותיסתם. כך המתפלל, מסיר את המחיצות שבינו לבין קונו בכמה שלבים. כי עיקר המחיצה היא המחשבה שיש כח עצמי במאורעות העוברות על האדם או באנשים הקשורים איתו. ולכן בתחילה עליו להחליש במחשבתו את כח המאורעות והאנשים כאשר הם בתקפם. ולאחר מכן לבטלם לחלוטין ועל ידי כך לדעת שאין עוד מלבדו וכך יתבטל המקור למחשבות מעוטי האמונה שלא ישובו.

70 מדרגות האדם ד' הבטחון פ"ב, ודלא כד' המספיק לע"ה בעמ' פ"ב.
71 כל הכתוב לחיים", הליכות חיים, תיקון המידות, עמ' קס"ט אות ח' ס' אמרי יעקב להר"מ ישרון תלמיד הגר"ח שאמר לו להדיא שהגר"א חולק בזה על בעל חוה"ל

65 אג"ק מהרי"צ ח"ו ע' שצח - שצט.
66 דרכי נועם, או"ב מאמר ד'
67 דרכי נועם, או"ב מאמר ד'
וראה כוכבי אור בסוף ספר אור ישראל סי' ג'.
68 הגר"א ביאורי אגדות דרבה בר בר חנא.
69 נוע"א פר' בהר בשם אחיו הר"ז

59 עיקרים מד' פ"ז
60 רמח"ל דרוש הקיווי
61 מלבי"ם עה"פ בטחתי בחסד א' עולם ועד.
62 ר' בחיי ערך בטחון.
63 רד"ק ירמיהו י"ז ז'
64 אגרת אדמו"ר רמ"מ מליובאוויטש כה סיון תשי"ב

52 ח' הר"ם ליקוטים שע"ד
53 קדושת לוי שופטים
54 ר"א ווסרמן קובץ מכתבים
55 הגר"א משלי כה
56 לשם ש"ו
57 מהר"ל נת"ע
58 שם פ"א מאהבת ד'

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

חידון לפי סדר א-ב

- א. אורך השולחן (לז, י)
- ב. מחבר את קרשי המשכן זה לזה ולו, לא
- ג. מחלקי המנורה (לז, יז)
- ד. שבטו של אחיסמך (לה, לד)
- ה. הביא תרומה - (רומם את נדבתו, למשכון) (לה, כב)
- ו. וישאר מזה עודף (לו, ז)
- ז. בו ציפו את הברדים (לז, ד)
- ח. סבו של בצלאל (לה, ל)
- ט. חוברו לרגלי השלחן (לז, יג)
- י. רגל (המנורה) (לז, יז)
- כ. בסיס (לה, טז)
- ל. מלאכת שבת המפורשת בתורה (לה, ג)
- מ. קבוצת יריעות מחוברת (לו, יז)
- נ. ממנו נעשו כל כלי מזבח החיצון (לה, ג)
- ס. מכלי המזבח (אינו לשיט) (לה, ג)
- ע. עליהם תלו את הפרוכות (לו, לח)
- פ. צד, רוח (לה, יג)
- צ. עומדות (להתפלל - ע"פ אונקלוס) (לה, ח)
- ק. חיבור בין היריעות (לה, יא)
- ר. מערבב (סממנים) (לז, כט)
- ש. תרגום של "חח" (לה, כב) מעץ זה, נעשו הקרשים והעמודים (לו, לא)
- ת. נתינה, מנדבת לב (לה, ה)

חידון ברמה גבוהה

1. יצאה מהכלל ללמד חילוק (קרבנות).
2. (הגרגרן מרבה שומנו) והמגרגר משבח שמו.
3. מהעמודים ובסיסיהם מתקבל הדימוי למחנה, האש.
4. ממותך מעשי ידיה, זכותה לתרום.
5. הסב הבטיח למכה היבוסי ויגע בצינור. הבן תמך בידיים המכוונות כלפי שמיא והנכד נקרא בשם.
6. זו שהספיקה יוצאת מהנין או בביאתו הביתה.
7. יתכן שגובהו המוזכר, כשליש מקומתו המלאה.
8. לעבדו בשני יצריך, בו בודקים המסתתרת ובו ירחצו העובדים, בטרם גישתם.

פתרונות לכמה פרשיות

בשלה

1. מה נרמז בפסוק: א.ו.ה. למושב. לו. ת. 'כי יד על כס' - חסר א - למושב. ובשם ה' חסר 'ו.ה' - לו.
2. בן כלב, חשוב מאוד. בשינוי ניקוד - נוקב. ת. חור בן כלב ומרים.
3. משה נהג במלחמה, כפי שלימדו אלקים בסנה. ת. עמו אנוכי בצרה ולכן ישב על אבן במלחמה.
4. במה המן דומה למנחה?

ת. בשיעורו-עשירית האיפה.

5. ארבעה נטמנו בחושך, והחמישי הזדרז. ת. חמושים-אחד מחמשה. פשוטו-הזדרזו.
6. עליה, לצורך ירידה עמוקה. ת. רמה בים כלפי מעלה להענישם.
7. מי נעשה גל חכם? ת. נערמו- לשון ערימה ולשון חכמה.
8. ותחל החכמה, בחלול, ותחוללנה המאמינות. ת. החלה המילדת-חכמה-מרים בתופים. ויצאו במחולות המאמינות שלכן לקחו עמן תופים.

יתרו

1. צוארך כמגדל השן, מגן למושיע. ת. שנעשה צוארו של משה כשיש להגן עליו מחרב פרעה.
2. בישלו בכוונה רעה. ת. זדו- מלשון זדון ומלשון תבשיל.

3. עם ישראל כבני דוד.

- ת. כהנים היו-ואתם ממלכת כהנים.
4. הקצר אוסר הארוך מתיר. ת. התקיעה הקצרה הפרישתם מהר סיני, ובמשוך היובל - מותרים.
5. האמת נעדרת בדיינים. ת. מעלת "אנשי אמת", משה לא מצא.
6. מתי היו השמים כסדינים? ת. כשהשפילם השם על ההר כמצע.
7. הזקן מרחם, הצעיר מייבש, והוזכר בתחילת צמיד - רבקה. ת. בים נגלה עליהם כצעיר ואיש מלחמה ובסיני כזקן מלא רחמים. והוזכר בתחילת הדברות שנרמזו בשני צמידים על ידיה.

8. דין במזבח, המזכיר מנהג בברכת המזון.

ת. הסתרת כלי ברזל, כי הברזל מקצר ימיו של אדם. כפי שלא יניפו על המזבח

משפטים

1. הבית יוסף עשה כמצווה למשה וכמלצר.

ת. ואלה המשפטים - כשולחן ערוך המוכן לאכול, כחיבורו של הב"י.

2. נוקבים עד לעד, כקשר של בושם.

ת. האוזן המעידה ששמעה בהר סיני... למזוזה המעידה שפסח השם על בתינו וקנה אותנו לעבדים ונדרש "כמין חומר" = כקשר של בשמים.

3. נראה כלבוש, אך הוא מבטא חוסר אמינות.

ת. בבגדו, נשמע בגד אך הוא בגידה.

4. כיצד מוכיחים מתוכחות שבתו"כ לדין הרוצח.

ת. חרב נוקמת נקם ברית, נלמד ש"נקום ינקם" הוא בחרב.

5. נשמע כמכובס, אך הוא הפסד מרובה על העיקר.

ת. "בעל השור נקי", אינו נקיון אלא איסור הנאה.

6. רבי יהודה במכות, הקדמונים בליל סיפורם, ובהם יתירה הנקבה על הזכר.

ת. "סימנים" רבי יהודה נתן במכות 'דצך עדש באחב'. הקדמונים בעריכת ה"סדר" ובסימנים יציאה יתירה לאמה עבריה על פני עבד עברי.

7. מתי והיכן נכתב 'כיבוד אב ואם', בסמוך לגניבת ממון ולטומאת מת?

ת. "ויכתוב משה את הדברים" כיבוד אב ואם דינין ופרה אדומה שניתנו במרה.

8. עזרה לכיבוש הארץ, בלא שעברה את הירדן כלל.

ת. הצרעה.

9. מתי אסור לקשקש?

ת. בשביעית היא מהעבודות הנלמדות מ"ונטשתה".

10. את מה צריך לעזוב בכדי לפרוק? (אונקלוס)

ת. את מה שבליבך על שונאך.

11. הגיבור ובעל הלשון פוטר, והמושל מחייב.

ת. יש טריפה אונס ויש שאיננה אונס. טריפת ארי-הגיבור. ונחש- בעל הלשון אונס ופטור וטריפת שועל-מושל משלים, איננה אונס.

תרומה

1. בראש שנים, בשדה אחת, ובשולחן ארבע.

ת. פאות.

2. למה היו פנים ונרמזו, ולמה לא היו פנים, ונכתבו בו.

ת. ללחם הפנים לא היו ממש פנים ולכרובים היו פנים ונרמזו בשמים: כרביא = כתינוק.

3. את מה תכפול, ויהיה כמו כלה.

ת. את חצי היריעה העודפת כלה המכסה פניה.

4. האשה ואחותה משלבות ידיים, בבואם אל אדניהם.

ת. שתי ידות משולבות אשה אל אחותה לתוך האדנים

5. נשמעים כבעלי רצון חזק, אך הם חגורים.

ת. מחושקים נשמע חשק, אך משמעו חגורים.

6. נשמע כבואש, אולם נגרר כשל כלה.

ת. סרוח = נגרר כשמלת כלה.

7. מה נרמז ב'טס מטע מזורזים, קורות בתינו ארזים'.

ת. הארזים שהוריד יעקב למצרים ולקחום בני ישראל לבניית המשכן.

8. אלו חלקי המשכן וכליו מכונים כאברים [י. כ. פ. צ. ק.]

ת. ירך המשכן, כתף החצר, פני המשכן, צלע המשכן, קרנות המזבח.

מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643

AO795422643@gmail.com

יח. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

יט. מדור 'עובדות דרבי לוי', על הגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל 'מעדני השלחן', שו"ת 'מעדני מלכים', 'וללוי אמר', וש"ס. כתב וערך בנו הגאון רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל מעדני

השלחן, מח"ס 'מועדי קדשיך' וש"ס. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרון רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל □ הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □

סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת

מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל

□ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רוחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה □ מרת

גיטל ע"ה ב"ר שניאור זלמן זצ"ל, ומרת זיוה ע"ה ב"ר אליעזר זצ"ל.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי הפרשה:

א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

ה. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

ו. מדור 'מחודדים בפוך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורי ההלכה והעיון:

ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבתינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: יפה נוף].

י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוגי ועוד'].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהון [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה].